

Danish University Colleges

På tærsklen til at blive lærer

Studerendes overvejelser om deres kommende arbejdsliv

Pedersen, Rikke; Böwadt, Pia Rose; Vaaben, Nana Katrine

Publication date:
2019

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Pedersen, R., Böwadt, P. R., & Vaaben, N. K. (2019). *På tærsklen til at blive lærer: Studerendes overvejelser om deres kommende arbejdsliv*. Københavns Professionshøjskole.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

XP

P

PÅ TÆRSKLEN TIL AT BLIVE LÆRER

Studerendes overvejelser om
deres kommende arbejdsliv

Af Rikke Pedersen, Pia Rose Böwadt og Nana Vaaben

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

På tærsklen til at blive lærer

- Studerendes overvejelser om deres
kommende arbejdsliv

Af Rikke Pedersen, Pia Rose Bøwadt
og Nana Vaaben

Udgivet af Ledelse, Organisation
og Forvaltning,
Videreuddannelsen,
Københavns Professionshøjskole

Juni 2019

ISBN: 978-87-93894-00-6

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

INDHOLD

RESUMÉ	5
INDLEDNING	7
METODE	9
Kodning.....	10
Køn og alder	11
SPØRGSMÅL 1: HVORFOR VIL DU GERNE VÆRE LÆRER?	12
At gøre en forskel for børn og unge	13
At elske at undervise	14
At være optaget af sit fag	15
At arbejde med mennesker er spændende.....	16
Opsamling	17
SPØRGSMÅL 2: HVILKE OVERVEJELSER HAR DU GJORT DIG, I FORHOLD TIL HVILKE SKOLER DU VIL SØGE JOB HOS?	18
Beliggenhed og elevsammensætning.....	19
Skolens organisering.....	19
Det nære og det kendte	21
Opsamling	21
SPØRGSMÅL 3: HAR DU PRÆFERENCER, I FORHOLD TIL OM DU ØNSKER AT ARBEJDE PÅ EN FOLKESKOLE, EN FRISKOLE ELLER EN PRIVATSKOLE?	22
Ja til folkeskolen	23
Nej til folkeskolen.....	24
Opsamling	26
SPØRGSMÅL 4: PÅVIRKER DEN AKTUELLE DEBAT OM OK18 OG LÆRERNES ARBEJDSVILKÅR DINE OVERVEJELSER OVER VALG AF SKOLE?	27
Debatten påvirker ikke mit valg	28
Debatten påvirker mit valg.....	31
Opsamling	35
SPØRGSMÅL 5: HVAD SER DU SOM DIN VIGTIGSTE OPGAVE SOM KOMMENDE LÆRER?	36
Den brede undervisningsopgave	37
Social udvikling og demokratisk dannelse	37

Trivsel, tryghed og motivation	38
Den gode relation og læreren som rollemodel	41
Opsamling	42
SPØRGSMÅL 6: HAR LÆRERUDDANNELSEN FORBEREDT DIG TIL DENNE OPGAVE? FORKLAR GERNE HVORFOR ELLER HVORFOR IKKE	43
Både ja og nej	44
Uddannelsen har klædt mig på	45
Uddannelsen har ikke klædt mig på	46
Opsamling	47
SPØRGSMÅL 7: ER DER NOGET, DU GERNE VIL ÆNDRE I LÆRERUDDANNELSEN - OG I SÅ FALD HVORFOR?	48
Mere praktik.....	49
Mere praksis.....	50
Mere og bedre undervisning.....	52
Bedre struktur	53
Opsamling	54
CENTRALE TEMAER.....	56
Lærermotivation.....	57
Betydningen af de politiske og organisatoriske vilkår	58
Folkeskolen som naturligt førstevalg?	59
Forholdet mellem teori og praksis	60
OPMÆRKSOMHEDSFELTER	61
LITTERATUR.....	63

RESUMÉ

Rapporten *På tærsklen til at blive lærer - Studerendes overvejelser om deres kommende arbejdsliv* omhandler lærerstuderendes motivation for at blive lærer, deres forventninger til lærerlivet og deres syn på læreruddannelsen. Den bygger på 298 svar fra lærerstuderende på Københavns Professionshøjskole, der alle befinder sig på 7. semester og altså kun har et halvt år tilbage af deres studium. De studerende er blevet bedt om at besvare syv spørgsmål i et elektronisk spørgeskema. Alle spørgsmål er konstrueret sådan, at de skal besvares i fritekst. Der har således ingen prædefinerede svarmuligheder været i undersøgelsen.

Baggrunden for at lave rapporten er, at folkeskolen og læreruddannelsen i dag er udfordret på flere måder. Aktuelt er der lærermangel i folkeskolen, og det er fristende at sætte sin lid til, at vi kan udanne nogle flere lærere og dermed løse problemet. Men læreruddannelsen kæmper med både et stort frafald og en utilstrækkelig søgning, og derudover giver mange nyuddannede lærere op efter bare et par år i folkeskolen. Alt dette betyder, at vi har brug for viden om både læreres liv og hverdag i folkeskolen og om de lærerstuderendes forventninger til deres kommende arbejdsliv og vurdering af læreruddannelsen. Denne rapport giver svar på det sidste.

Overordnet tegner der sig et billede af en gruppe studerende, der motiveres til lærerjobbet af det, som har motiveret lærere gennem mange år: De ønsker at arbejde med børn og unge mennesker, at gøre en forskel i børnenes liv og at følge deres udvikling over længere tid. Den faglige del af arbejdet fremhæves også hos nogle, men er ikke en drivkraft i sig selv. Der er intet, der tyder på, at der er en ny generation af lærere på vej, som adskiller sig markant fra deres forgængere, hvad angår motivation. Motivationen er således fortsat intrinsisk og rettet mod børnene. Det er selve opgaven, der motiverer - ikke særlige incitamentsstrukturer eller belønninger. Faktisk er det kun i ganske få svar, at løn eller vilkår nævnes som en positiv motivationsfaktor. Til gengæld nævnes vilkår som en grund til at vælge folkeskolen fra.

Kun cirka en fjerdedel svarer klart, at de regner med at søge arbejde i folkeskolen. Cirka halvdelen har ikke besluttet sig og cirka en fjerdedel vil vælge folkeskolen fra. Der er nogle interessante mønstre i argumenterne i disse besvarelser. De studerende, der vil søge arbejde i folkeskolen, giver ideologiske begrundelser for dette valg: De synes, man bør støtte folkeskolen, som ifølge dem er en vigtig samfundsinstitution. De studerende, der derimod vil søge arbejde i fri- eller privatskolerne, begrundet dette med en forventning om bedre arbejdsvilkår. Dette kan synes paradoksalt, eftersom den historiske begrundelse for at have friskoler netop er, at der skal være et alternativ til dem, der har særlige ideologiske grunde til at vælge noget andet end folkeskolen. Blandt de studerende er det omvendt. Folkeskolen er det ideologiske valg.

De studerende viser gennem svarene, at de er opmærksomme på, at folkeskolen er presset, og at et arbejde som folkeskolelærer kan være udfordrende. Størstedelen af de lærerstuderende, der vil søge arbejde i folkeskolen, regner dog med, at de kan navigere udenom disse udfordringer ved eksempelvis at vælge "den rette skole" eller "starte stille ud". De studerende laver således individuelle strategier for, hvordan de skal klare en tilværelse som ny lærer i folkeskolen.

Når man spørger de lærerstuderende, om hvorvidt læreruddannelsen har klædt dem på, er det karakteristisk, at over halvdelen svarer både-og. De efterlyser meget entydigt mere praktik og mere praksisnær undervisning i læreruddannelsen.

INDLEDNING

I denne rapport undersøger vi, hvilke overvejelser lærerstuderende på 7. semester fra Københavns Professionshøjskole (KP) gør sig om deres kommende arbejdsliv som lærer, samt deres overvejelser om, hvorvidt de mener, at læreruddannelsen har klædt dem på til denne opgave. Det er vigtigt at undersøge af flere årsager. Både fordi mange nye lærere giver op efter bare et par års arbejde i folkeskolen (Krøjgaard og Nielsen 2017; Jonassen 2016), men også fordi læreruddannelsen kæmper med et stort frafald (KL 2016). Begge dele er ikke mindst problematiske, fordi der aktuelt mangler lærere i folkeskolen, og det formentlig også vil være billedet fremover. Det forstærkes yderligere af, at der i en årrække ikke er blevet optaget ligeså mange studerende, som der efterspørges i praksis (Den koordinerede tilmelding 2013-2018). Desuden tyder tal og undersøgelser på, at både lærere og forældre i stigende grad vælger folkeskolen fra og søger over i fri- eller privatskolerne (Holm 2017; Undervisningsministeriet 2018), og der er på baggrund af sådanne bekymringer lavet talrige prognoser og beregninger af, om der kommer til at mangle lærere i fremtiden (KL 2016; Undervisningsministeriet og Uddannelses- & Forskningsministeriet 2017). Alt i alt grunde, der medvirker til, at det er helt centralt at indhente viden om de lærerstuderendes overvejelser med henblik på både at tiltrække, uddanne og fastholde gode lærere.

På tærsklen til at blive lærer – studerendes overvejelser om deres kommende arbejdsliv ligger i forlængelse af en række rapporter, der alle undersøger læreres og lærerstuderendes syn på lærerlivet. Indenfor de senere år har der været mange politiske og organisatoriske ændringer på folkeskoleområdet: Folkeskolereform, lockout, ny arbejdstidslov, skolesammenlægninger og inklusion. Disse ændringer har været fulgt tæt af medierne, hvorfor lærernes arbejde har fået mere end almindelig opmærksomhed. Det er i lyset af disse specifikke forhold, at rapporterne skal ses. I 2016 udkom rapporten *Hvorfor stopper lærerne i folkeskolen?* (Pedersen, Böwadt og Vaaben 2016), der var en undersøgelse af lærere, der har valgt at søge væk fra folkeskolen. Den blev fulgt op af rapporten *”Først og fremmest elsker jeg at arbejde med børn” - om de studerendes valg af lærerlivet* (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2017). Her rettes blikket mod de lærerstuderende på 1. semester. Hvad motiverer dem til at blive lærer, og hvilke overvejelser gør de sig om folkeskolen som arbejdsplads. Efterfølgende kom i 2019 rapporten *Når verdens bedste job bliver for hårdt. En undersøgelse af, hvordan lærere har det i folkeskolen* (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2019), som stiller skarpt på, hvordan lærere har det i folkeskolen i dag. De tre ovennævnte rapporter har det tilfælles, at de lader svarpersonerne selv fortælle i fritekst om deres bevæggrunde for at blive eller at være lærer, og om deres motivation for lærerjobbet. Denne rapport viderefører denne metode med fritekst. Den er også, som det er tilfældet med de tre foregående, tænkt som et bidrag til den danske debat om, hvordan vi indretter vores folkeskoler, således at vi sikrer, at der også i fremtiden er lærere, der både kan og vil påtage sig den vigtige opgave, det er at undervise i denne betydningsfulde samfundsinstitution.

METODE

Undersøgelsens svar er indsamlet via en elektronisk spørgeundersøgelse, der i efteråret 2018 er distribueret til alle 7. semesters lærerstuderende på Københavns Professionshøjskole. I alt 662 indskrevne studerende. Vi har modtaget svar fra 298 lærerstuderende. Det svarer til, at 45 % af alle 7. semesters studerende har svaret på spørgsmålene. Når undersøgelsen er adresseret til studerende på 7. semester, er det ud fra interesse i at forstå, hvilke forestillinger lærerstuderende gør sig om lærerarbejdet, når de står på tærsklen til at blive lærer. Det har ikke været muligt at indhente svar fra studerende på 8. og hermed sidste semester, fordi de studerende på dette tidspunkt i deres uddannelse gennemgår individualiserede forløb, som gør det svært at få adgang til dem.

Undersøgelsens spørgsmål har (med undtagelse af spørgsmål om alder og køn) været formuleret som åbne spørgsmål, så de studerende med egne ord og i fritext har kunnet fortælle om de overvejelser, de har gjort sig om at træde ud på arbejdsmarkedet og ind i rollen som lærer. Denne tilgang er valgt for at undgå at præge de studerendes svar med en vifte af på forhånd definerede svarkategorier. Målet er at få mere dybdegående og nuancerede svar, begrundelser og argumentationer, frem for svar der falder indenfor på forhånd definerede svarkategorier.

Kodning

Alle svar er blevet behandlet i Nvivo, som er et computerprogram til behandling af store mængder kvalitative data, og som muliggør forskellige former for kodning af svarene. For det første har vi foretaget en *spørgsmålsspecifik kodning*. Det vil sige, at alle svarene er kodet under det spørgsmål, som de er svar på. Altså er svarene på spørgsmål 1 kodet under koden: "Hvorfor vil du være lærer?" og tilsvarende er spørgsmål 2 og 3 kodet under hver sit spørgsmål. Det har gjort det muligt at fremanalysere mønstre og typer af forklaringer på tværs af de studerendes svar, men inden for de enkelte spørgsmål. Disse mønstre udgør den største del af rapporten og fremgår under overskrifter, der svarer til de spørgsmål, der er blevet stillet.

Samtidigt har vi både inden for hver af de spørgsmålsspecifikke kodninger og på tværs af spørgsmålene arbejdet med *tematiske kodninger*. De tematiske kodninger er i første omgang baseret på de emner, som går igen på tværs af de studerendes besvarelser. Disse emnekoder er generet ud fra indholdet i de studerendes beskrivelser og stykker af tekst. Eksempelvis hedder nogle af koderne "Rollemodel", "Danne fremtidens borgere" og "Praksisnær undervisning". Denne måde at kode på kaldes ofte for "empirigeneret kodning" og henter inspiration fra bl.a. *grounded theory*, hvor man forsøger at lade analyser og teorier opstå ud fra empirien. Man kan selvfølgelig diskutere, i hvor høj grad det egentlig er muligt at lade emner og koder opstå alene på baggrund af empirien, eftersom det er en forsker, der på baggrund sine egne forforståelser og teoretiske baggrund tolker svarene og beslutter, hvilke koder et stykke tekst skal kodes under. Netop derfor præsenteres der i denne rapport ganske mange citater og eksempler på svar, så læseren selv har mulighed for at se og vurdere svarene. Endelig har vi benyttet os af en yderst afgrænset *kildespecifik kodning*. Her betragtes hver svarperson som kilde, til hvilken vi har knyttet de få faktuelle oplysninger, om køn og alder, som vi direkte har spurgt til.

Dataindsamling

For at opnå indsigt i de studerendes overvejelser om deres kommende arbejdsliv, har vi bedt alle 7. semesters lærerstuderende på Københavns Professionshøjskole om at udfylde et kort elektronisk spørgeskema.

Foruden spørgsmål om køn og alder, bestod spørgeskemaet af syv åbne spørgsmål, som lød:

1. Hvorfor vil du gerne være lærer?
2. Hvilke overvejelser har du gjort dig, i forhold til hvilke skoler du vil søge job hos?
3. Har du nogle præferencer, i forhold til om du ønsker at arbejde på en folkeskole, en friskole eller en privatskole?

4. Påvirker den aktuelle debat om OK18 og lærernes arbejdsvilkår dine overvejelser over valg af skole?
5. Hvad ser du som din vigtigste opgave som kommende lærer?
6. Har læreruddannelsen forberedt dig til denne opgave? Forklar gerne hvorfor/ hvorfor ikke?
7. Er der noget du gerne ville ændre ved læreruddannelsen – og i så fald hvorfor?

Spørgeskemaet blev i første omgang distribueret som et link, der blev lagt ind i lukkede digitale læringsrum tilknyttet de 7. semesters studerendes undervisningshold. Herefter fulgte forskerne op på udfyldelsen af spørgeundersøgelsen ved at tage rundt på alle hold og være til stede, mens de studerende udfyldte spørgeundersøgelsen. De studerende, der var til stede når forskergruppen kom, syntes alle at udfylde spørgeundersøgelsen. På alle hold var der dog studerende, som var fraværende – på nogle hold flere end andre – og det er meget sandsynligt, at de studerende, der var fraværende på dagen, aldrig har fået udfyldt spørgeundersøgelsen til trods for, at linket har ligget tilgængeligt på deres digitale læringsrum. Erfaringer fra evalueringer viser nemlig, at det kræver en meget personlig opfølgning (som eksempelvis tilstedeværelse i en undervisning) for at indhente studerendes besvarelser.

Køn og alder

I undersøgelsen er der specifikt spurgt ind til køn og alder. 33 % af undersøgelsens svarpersoner er mænd, mens 67 % er kvinder. Det er en kønsfordeling, der er en smule skæv i forhold til de nationale optagelsestal fra eksempelvis 2016, hvor 59 % var kvinder og 41 % var mænd (Uddannelses- og forskningsministeriet 2016: 3).

De studerendes aldersfordeling i undersøgelsen stemmer til gengæld godt overens med de nationale optagelsestal fra 2016, hvor 72 % optagne var studerende i alderen 18-24 år, 17 % 25-30 år og 11 % over 30 år (Uddannelses- og forskningsministeriet 2016: 4). Man må nemlig sørge for at lægge 3 år til optagelsestallene fra 2016, idet de 7. semesters studerende jo nu har gået på studiet i 3 år, siden de blev optagede. Af samme årsag må det forventes, at en meget stor andel er rykket fra alderskategorien 18-24 år og over i kategorien 25-30 år, ligesom nogle må forventes at være rykket fra alderskategorien 25-30 år og videre op. Dette er tilfældet i denne undersøgelse, hvor 33 % af de studerende er placeret i aldersgruppen 18-24 år, 49 % i aldersgruppen 25-29 år og 11 % i alderen 30-34 år, mens 3 % i alderen 35-39 år og 3 % (9) over 40 år.

SPØRGSMÅL 1:

Hvorfor vil du gerne være lærer?

Når man spørger de lærerstuderende om, hvorfor de gerne vil være lærer, får man en række nogenlunde enslydende og ikke så overraskende svar. For størstedelen handler det om lysten til at arbejde med børn og unge, gøre en forskel eller være med til at danne fremtidens borgere, men det handler også om at elske at undervise, og om at være optaget af sit fag og gerne ville dele ud af sin faglighed. Langt de fleste angiver flere af ovennævnte grunde. Et typisk svar kan eksempelvis lyde:

” *Jeg kan rigtig godt lide at undervise og lære fra mig. Jeg synes, det er ekstremt vigtigt at arbejde med unge mennesker og kunne være med til at præge deres liv i en forhåbentlig positiv retning. Jeg føler, at jeg kan være mig selv, når jeg er lærer, hvor andre professioner kræver, at man stiller en facade op (respondent 125).*

I det følgende kigger vi nærmere på de studerendes forskellige begrundelser for at ville være lærer.

At gøre en forskel for børn og unge

Omkring en tredjedel af de studerende angiver, at de vil være lærer, fordi de ønsker at arbejde med børn og unge. Formuleringen ”at gøre en forskel” er også meget typisk. Den går igen i cirka en femtedel af svarene. Nogle har en særlig elevgruppe i tankerne, som de gerne vil gøre en forskel for, og andre (også cirka en femtedel) formulerer sig mere generelt om, at de gerne vil være med til at danne eller gøre noget godt for fremtidens borgere eller for næste generation. Samlet set lægger disse grupper af studerende meget vægt på, at det handler om at gøre noget godt for både børn og for samfundet mere generelt, og de beskriver det som både en givende og meget vigtig opgave. Her er en række eksempler på typiske svar:

” *For di jeg nyder at arbejde med børn og se den udvikling, man er med til at skabe i form af læring på forskellige måder. Derudover er glæden i deres øjne, når man går ind ad døren, også helt speciel (respondent 126).*

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg elsker børn. Jeg vil gerne arbejde med børn og deres læring. Jeg vil gerne videregive min viden på sjov og spændende vis. Jeg har tit oplevet og hørt, at mange børn er kede af deres lærere. De synes, at folkeskolen er kedelig, og de er demotiverede. Dette har bl.a. været årsagen til, at jeg har valgt at blive lærer (respondent 142).*

” *For di jeg gerne vil gøre en forskel for en masse børn og sørge for, at de får de bedste forudsætninger for at kunne gå ud og blive en god dannet demokratisk borger - og allermest et godt menneske med nogle gode kerneværdier. Jeg havde selv en lærer, som jeg så enormt meget op til, og som var et fantastisk menneske med både en stor faglig autoritet, men som også altid var der, hvis man havde brug for hjælp. Det kickstartede min lyst til at kunne gøre det samme for nogle andre (respondent 28).*

” *Jeg vil gerne være lærer, da jeg gerne vil hjælpe elever, der har det noget sværere end gennemsnittet. Jeg vil være med til at gøre en forskel for disse elever og deres familier (respondent 116).*

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg gerne vil gøre en reel forskel og være med til at påvirke den næste generation, så de vokser op med en tillid til og tro på sig selv, hinanden, og det samfund, vi lever i. Jeg ønsker at give eleverne en grundlæggende tro på, at de gør en forskel for verden ved at være dem, de er - og at de kan påvirke/ændre verdenen, hvis de vil (respondent 195).*

” *Jeg vil gerne være med til at forandre! Jeg har altid haft et drive til at gøre noget godt for andre, og det mener jeg i den grad, at lærerprofessionen gør. I min optik er det den vigtigste opgave i samfundet: At danne vores fremtidige borgere. Jeg elsker at se eleverne få en 'aha'-oplevelse, at se dem i samspil med hinanden, at give dem en god dag og se dem udvikle sig (respondent 106).*

” *Jeg har et ønske om at være med til at forme børn og unge til deltagelse i deres nære og globale verden. Jeg mener, samfundet generelt bevæger sig i en retning af en laissez faire holdning til medmenneskelighed, ansvar for egen og andres tilværelse. Mit mål med lærerrollen er ikke kun at danne børn og unge i faglige kompetencer, men også at danne dem til slet og ret at tage ansvar for sig selv, stå ved deres valg og lade fornuften råde (respondent 269).*

Som det fremgår af ovenstående citater, lægger de lærerstuderende vægt på, at eleverne på længere sigt skal rustes til at have et godt liv som borgere i samfundet. For nogle studerende handler det om kritisk bevidsthed og kildekritik, men det kan også handle om at udvikle empati og tage ansvar for sig selv og hinanden. Enkelte nævner eksplicit den demokratiske dannelse. At give de studerende faglige kompetencer nævnes også som en del af dannelsesprojektet, men det er sjældent hovedsigtet.

At elske at undervise

Ud over at være optagede af at ville gøre noget godt for børn og for samfundet, begrundes mange af de lærerstuderende (cirka en femtedel) også deres valg af lærergerningen med, at de elsker at undervise. Nogle understreger desuden også, at de allerede ved, at de er gode til at undervise, og at arbejdet som lærer derfor er det rette job for dem.

” *Jeg startede som lærervikar for pengenes skyld og fandt ud af, at jeg syntes, at det var ret givende at være lærer. At man kan videreformidle et stof til eleverne på en sjov og spændende måde og se, at de faktisk lærer noget. Det fedeste er, når de får den 'aha-følelse', hvor de har fanget noget, de ellers har haft svært ved at forstå, eller at de generelt synes, at det er sjovt og lærerigt at deltage i undervisningen. Der er så mange muligheder for at gøre undervisningen interessant, og det pædagogiske aspekt i det at være lærer er virkelig også grunden til, at jeg glæder mig til at komme ud og skulle være lærer (respondent 24).*

” *Jeg har undervist børn i gymnastik, siden jeg gik i 7. klasse - så jeg har dermed altid haft en interesse i at undervise og være sammen med børn. I mine to sabbatar efter gymnasiet arbejdede jeg som lærervikar og blev derigennem klar over, at det var denne vej, jeg skulle gå. Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg godt kan lide at lære fra mig, lære børn noget og efterfølgende se dem udvikle sig og blive bedre (respondent 30).*

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg elsker at undervise. Jeg vil gerne give børn nogle gode oplevelser og erfaringer, som de kan tage med videre i deres kommende liv i forhold til uddannelse og deres liv generelt (respondent 73).*

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg brænder for at undervise og at gøre en forskel i børns liv. Desuden er det noget, jeg føler, at jeg er god til og derfor også et erhverv, jeg føler mig sikker i (respondent 218).*

I forlængelse af at elske at undervise ligger der hos nogle en motivation i enten at have haft en dygtig lærer selv, der har haft stor betydning for dem, eller det modsatte, at have haft dårlige undervisere. Førstnævnte resulterer gerne i et ønske om at give noget videre, man selv har modtaget, sidstnævnte i et ønske om at gøre det bedre selv end de mindre gode lærere, man selv har haft:

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg gerne vil give børnene den bedst mulige start på livet. Jeg har selv haft lærere, der ikke kunne lide børn, og lærere, der elskede deres job, og elskede at være der, og jeg kunne tydeligt mærke forskellen. Lærere er dem, der giver børnene den bedst mulige start på livet, for hvis de kan lide at gå i skole, har det godt og lærer noget, så kommer de langt. Hvis de bader skolen, har det dårligt socialt, ikke lærer noget, har mange vikarer og skiftende lærere eller lignende, så bliver det mange, lange år efterfølgende, måske fulgt af en masse nederlag (respondent 18).*

” *I min egen folkeskoletid har jeg oplevet flere lærere, som primært underviste for 'materialets skyld' og ikke for elevernes skyld. Jeg har haft lærere, som ikke var interesseret i elevernes liv udenfor skolen, og lærere, der ikke var i stand til at se, hvad der skete med den enkelte elev og eleven i hele børnegruppen. Jeg interesserer mig meget for gruppedynamikker og læring og er rigtig interesseret i, hvordan læring opstår sammen med andre mennesker. Jeg vil gerne gøre en forskel og være den lærer, som mine elever husker tilbage på, som hende, der var der. Hende, der buskede, hvad man havde lævet i weekenden, og hende der rent faktisk interesserede sig for deres liv (respondent 225).*

Som det fremgår, er de studerende optaget af, hvor stor betydning lærere har i børns liv. De studerende taler således ikke bare om, at de gerne vil være lærere, fordi de elsker at undervise. De mener også, at det er vigtigt, at lærere er særligt motiverede for arbejdet, fordi det kommer til at få indflydelse på elevernes fremtidige liv. Det er karakteristisk, at det at undervise ikke står alene, men for langt de fleste hænger sammen med et ønske om at være der for eleverne som en vigtig del af deres liv.

At være optaget af sit fag

I godt en sjettedel af svarene begrundes valget af lærergerningen med en faglig interesse og optagethed. På samme måde som i de andre svar står begrundelsen dog sjældent alene, men nævnes som en ud af flere argumenter for valget af lærerprofessionen.

” *Jeg har en meget stor interesse for sociologi, og jeg elsker at undervise. Endvidere holder jeg meget af den rolle, man som lærer får i forbindelse med elevernes dannelse og udvikling. Gennem flere år i lærererbørvervet fandt jeg ud af, at lærer er mit kald (respondent 1)*

” *Det er en god kombination af at arbejde med børn og samtidig arbejde indenfor nogle fagfaglige områder, der interesserer mig (litteratur, politik, musik f.eks.) At kunne give sin passion og glæde ved fag videre, og naturligvis også forhåbentlig kunne gøre en forskel i elevernes liv - hjælpe dem til at finde den rette vej, gøre dem opmærksom på deres talenter og bidrage til, at de får det bedste ud af deres skolegang (respondent 46).*

” *Jeg vil gerne være lærer for at kunne påvirke eleverns syn på tyskundervisningen og vise dem, at det er sjovt. Jeg havde en tysklærer i gymnasiet, som gjorde undervisningen virkelig kedelig, og efter det blev jeg klar over, at jeg skulle være lærer (respondent 53).*

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg mener, at det er et job med mange muligheder og fordele. Jeg holder meget af mine fag dansk, engelsk og kristendomskundskab, og jeg føler, at den følelse bliver forstærket af at arbejde med børn (respondent 120).*

” *Jeg vil først og fremmest gerne være lærer, fordi jeg gerne vil skabe retfærdighed i skolen. Jeg vil gerne forsøge på at få alle elever til at føle sig repræsenteret og anerkendt. Desuden har jeg valgt at læse til lærer, fordi jeg har en stor interesse for religion og historie, og jeg mener, at lige præcis disse fag kan åbne for samtaler og diskussioner i klasselokalet, som kan vise elever, at alle mennesker er lige meget værd, uanset social status, etnicitet, hudfarve og religion (respondent 162).*

Selvom fokus i svarene ovenfor på forskellig vis centrerer sig om det faglige, er denne optagethed gerne koblet til noget mere. Fagligheden indgår således oftest i samspil med relationen til eleverne og undervisningen. Som en studerende formulerer det, bliver den faglige interesse forstærket i mødet med børnene. Fagligheden kan også kobles til et større dannelsesprojekt, eksempelvis at ville skabe retfærdighed i samfundet. Betoningen kan desuden være forskellig. For nogen er det primære fokus på konkrete fag eller fagområder, for andre er det primære fokus på at ville udvikle en bestemt faglighed hos eleverne. I nogle af svarene er den lærerstuderendes selvudvikling koblet tæt til elevernes faglige og personlige udvikling. I en tiendedel af svarene nævnes elevens udvikling eksplicit som begrundelse for valg af lærergerningen – igen kan det være tæt koblet til den lærerstuderendes egen udvikling, dvs. at det er udviklende for den enkelte at udvikle andre.

” *Fordi jeg bliver glad af at omgås børn. Jeg føler, det er et arbejde, hvor man altid vil kunne udvikle sig - og på den måde undgår man at kede sig. Jeg ved ikke noget bedre end at se en positiv udvikling hos fx en elev. Jeg vil gerne gøre en forskel, og det har jeg en oplevelse af, at mange lærere gør (respondent 133).*

” *Endnu er jeg ikke sikker på, om jeg vil være lærer, men tænker, det er et super job med rig mulighed for udvikling af elever og selvudvikling (respondent 138).*

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi jeg gerne vil blive ved med at udvikle min egen læring og samtidig lære fra sig. Jeg kunne i sin tid godt tænke mig et job, hvor jeg selv fik muligheden for at udvikle mine sociale såvel som faglige kompetencer og blive ved med at udfordre mig selv; samtidig synes jeg, det er sjovt at blive ekspert på et givent område. Jeg har arbejdet som lærervikar i snart fem år, hvor jeg også har oplevet, hvor givende det er at opleve, at elever lærer og udvikler sig socialt og fagligt (respondent 244).*

At arbejde med mennesker er spændende

I cirka en tiendedel af svarene fremhæver de studerende, at de har valgt at blive lærere, fordi det er et spændende job. Der ligger forskellige ting i dette svar. For norges vedkommende er det, fordi de forventer, at ikke to dage er ens. Andre finder det interessant at arbejde med det sociale aspekt i lærerjobbet. Andre igen fortæller, at jobbet er spændende på grund af uforudsigeligheden ved at arbejde med børn:

” *Jeg vil gerne være lærer, fordi det er et levende og spændende job. Hver dag er en ny dag, fordi man arbejder med levende børn, unge og voksne. Jeg tror på, at man lærer noget nyt hver dag som lærer, ligesom man også får mulighed for at give sin viden videre. Det er også et fag, som kræver meget af en som menneske, fordi man står over for levende udfordringer med levende mennesker i levende konflikter. Jeg kan ikke sætte en finger på, hvad det præcist er, der gør, at jeg gerne vil være lærer, måske fordi jeg tror - at lærer er noget, man er (respondent 45).*

” *Fordi jeg tror, at man som underviser kan få en anderledes hverdag, som kan være udfordrende og spændende. Den menneskelige dialog og kommunikation er en vigtig faktor for, at jeg synes, mit arbejde bliver interessant (respondent 163).*

” *Jeg synes, det er spændende at arbejde med mennesker. Det er uforudsigeligt og udfordrende (plus en eller anden 'romantisk ide' om, at man kan være en vigtig person for et andet menneskes udvikling) (respondent 194).*

I disse svar er det igen et gennemgående træk, at fokus ikke alene er på den rene faglighed. Jobbet er spændende og afvekslende, fordi det er spændende at arbejde med ”levende” mennesker, at møde forskellige mennesker og at præge andre mennesker, hvilket for de studerende synes ensbetydende med et dynamisk og afvekslende arbejdsliv.

Opsamling

På tværs af de forskellige begrundelser, de studerende giver i deres svar, ses et tydeligt fokus på de sociale relationer til eleverne. De lærerstuderende har valgt at blive lærere, for at gøre en forskel for børn og for at komme til at spille en vigtig rolle for fremtidens borgere ved at give noget videre. Det er vigtigt at understrege, at det, de gerne vil give videre, ikke primært er et specifikt fagligt indhold – om end faglighed også nævnes i nogle af besvarelsene. I langt de fleste svar er det dog noget langt bredere, de studerende gerne vil give videre. Det er vigtigt at bibringe eleverne faglige kompetencer, men det er ikke en selvstændig drivkraft. At være lærer er at have med børn og unge at gøre i bred forstand. At have en betydning, at gøre en forskel i deres liv. Fokus i svarene er på at danne eleverne som borgere eller som mennesker, snarere end at bibringe dem faglige kompetencer. Det er karakteristisk for mange af svarene, at der anvendes følelsesladede udtryk. Endvidere er det karakteristisk, at motivationen for at blive lærer både kan handle om egen udvikling og børnenes udvikling.

SPØRGSMÅL 2:

Hvilke overvejelser har du gjort dig, i forhold til hvilke skoler du vil søge job hos?

Spørgsmål 2 er bevidst formuleret åbent ud fra et ønske om ikke at lede de studerende hen imod nogle prædefinerede svarmuligheder. Det har imidlertid også betydet, at de studerende har forstået spørgsmålet meget forskelligt og givet svar, der handler om alt lige fra praktiske forhold omkring transport og skolestørrelse til organisatoriske forhold, som eksempelvis samarbejde, tilstedeværelsespligt, mentorordninger og forholdet til ledelsen, og endelig har enkelte forstået spørgsmålet som et, der skulle besvares med overvejelser om skoletyper (eksempelvis folkeskole, friskole, efterskole etc.). Det sidste vil vi ikke komme ind på i dette afsnit, da det dækkes under spørgsmål 3.

Beliggenhed og elevsammensætning

Knap en femtedel svarer, at skolens beliggenhed spiller en central rolle for deres valg af kommende arbejdsplads. I langt de fleste tilfælde handler geografiens betydning om gerne at ville bruge mindst muligt tid på transport, men i enkelte svar handler det også om elevsammensætning eller om at komme til at arbejde i en kommune, hvor tilstedeværelseskravet ikke bliver håndhævet alt for hårdt.

” *Jeg søger helst en skole tæt ved min bopæl, da jeg ikke vil bruge tid på transport hver dag (respondent 83).*

” *Jeg vil søge stillinger på folkeskoler, der ligger i cykelafstand fra min bopæl på Nørrebro. Det kollegiale aspekt vejer tungest i mit valg af arbejdsplads (respondent 124).*

” *Jeg har været i praktik på Tingbjerg skole i to meget udfordrede klasser, og så har jeg været i praktik i Lyngby på Trøngårdskolen, og det har helt sikkert sat sine spor på mig i forhold til, hvilke skoler jeg vil søge arbejde på efter endt uddannelse. Jeg vil tænke meget over, hvilke områder jeg søger arbejde i. Det skal ikke være i et ghetto-område, men det må gerne være i et blandet område (socioøkonomisk og etnisk). Derudover, hvis der er mulighed for det, så en skole, der har en mentorordning for nye lærere. En skole, der har en vision og vil noget med sine elever og selve skolen (respondent 85).*

” *Vil gerne søge på almindelige folkeskoler eller efterskoler. Mine præferencer ville nok være: Skoler uden tilstedeværelse. Skoler med stor spredning i forhold til forældres indkomst osv., sådan så man får en masse forskellige elever, der alle kan bidrage med deres (respondent 2).*

” *De kommuner, jeg har haft gode erfaringer med i praktikken, eller andre kommuner med godt ry og ikke for mange besparelser på børne- og unge området (295).*

Skolens organisering

Når nogle af de lærerstuderende påpeger, at de helst søger arbejde i kommuner eller på skoler, hvor der ikke er tilstedeværelsespligt og ikke for mange besparelser, flyder den geografiske placering sammen med den type af begrundelser, som handler om skolernes organisering. En tiendedel peger på, at skolens organisering er vigtig for dem i deres valg af kommende arbejdsplads. Ud over at denne type svar kan handle om tilstedeværelsespligt, håber de studerende også på at komme til at arbejde på en skole, hvor antallet af undervisningstimer ikke er for højt, hvor skolerne har selvbestemmelse og lederne bakker op, hvor stemningen blandt lærerne er god, og hvor der eventuelt er mentorordninger eller lignende for nye lærere:

” Jeg håber at finde et job, hvor jeg kan have mine linjefag, og hvor jeg kan arbejde måske 30 timer om ugen. Dette skyldes det store pres i forhold til forberedelsestiden, og samtidig de høje krav til undervisningen. De fleste skoler er ikke gode til at tage hensyn til, at man er helt grøn, når man er nyuddannet, men tværtimod tænker de, at nu kommer der en med en masse gode ideer og gåpåmod (respondent 150).

” Tilstedeværelsespligt, antal af undervisningstimer og forholdet mellem lærerne på arbejdspladsen (respondent 132).

” Jeg synes, skolens pædagogiske praksis er vigtig. Jeg vil helst arbejde på en skole, der vægter dannelse højere end uddannelsen, da jeg i forvejen synes, at de seneste skolereformer har gjort folkeskolen til et for homogent miljø, hvor kreative og ”ikke-boglige” elever ikke har meget plads til at udfolde sig. Desuden vil jeg også vælge en kommune, hvor kommunalbestyrelsen vægter skolerne højt og giver skolerne frihed (og økonomi) til at undervise ud fra skolens egne værdier og principper. Ydermere vil en anden faktor også være, at ledelsen giver lærerne frihed til selv at planlægge deres tid - altså, jeg vil helst undgå at skulle stemple ind og ud, som det er tilfældet på nogle skoler. Desuden er et godt kollegialt samarbejde også meget vigtigt for mig - især på min første skole, hvor jeg gerne vil have overgangen fra studerende til fuldtidsjobbet så smooth, som muligt (respondent 121).

” Jeg kigger RIGTIG MEGET på de fremtidige kollegaer, ledelsen og ikke mindst samarbejdet mellem lærere og ledelse. Det er alfa og omega for mig, at der ikke konstant er negativitet på lærerværelset, men en god stemning blandt lærerne, og med en ledelse som er aktiv og støttende (respondent 141).

” Jeg har gjort mig mange overvejelser og er pt. meget i tvivl, om jeg overhovedet skal søge et job inden for lærerfaget. For få år siden viste en undersøgelse, at en sjettedel af de nyuddannede lærere stopper i folkeskolen inden for det første år, da arbejdspresset er for stort. Lærerne oplever, at de har for mange undervisningstimer, for lidt forberedelse, for mange skrivebordsopgaver, for lidt tid til at være den lærer, de uddannede sig til at være. Men det er ikke kun de nyuddannede, der vælger folkeskolen fra. Flere og flere ”erfarne” lærere stopper med den begrundelse, at de ikke kan være den lærer, de ønsker at være (dette bekræftes af en rapport fra 2016, som UCC foretog). Hvis jeg vælger et lærerjob, er jeg meget opmærksom på at vælge en skole, der har en mentorordning for nyuddannede lærere, og så vil jeg kun arbejde 80 % (respondent 195).

” De fag, jeg har (matematik indskoling, musik og historie), er ret eftertragtede, så jeg har mulighed for at stille krav til min kommende arbejdsplads. Jeg synes, det er vigtigt at finde en skole, hvor jeg kan få en fast mentor, som jeg kan sparre med og spørge til råds. Derudover håber jeg at få et godt skema, hvor jeg ikke er alt for presset i forhold til forberedelse (respondent 252).

Som det ses, er nogle af de studerende meget bevidste om, at der er forskel på de forhold, som skoler og kommuner tilbyder. De er ligeledes bevidste om, at de første år som lærer kan være hårde. Det har de ambitioner om at tage højde for i deres valg af kommende arbejdsplads.

Det nære og det kendte

En anden type overvejelser, som vi finder på tværs af svarene, er et ønske om at arbejde i kendte omgivelser. Der kan helt konkret være tale om, at de studerende i forvejen kender bestemte skoler (og dermed kolleger og elever) fra deres praktik eller arbejde som lærervikar, og derfor vil de gerne fortsætte på den samme skole. Men der kan også være tale om, at de studerende retter deres søgelys mod mindre skoler, hvor de antager, at man hurtigt vil komme til at kende hinanden på kryds og tværs.

” *Jeg har et arbejde, hvor min stilling officielt er lærervikar, men jeg har faste klasser og timer. Det har jeg haft de sidste 3-5 år. Her ønsker jeg at få job, og ledelsen er heldigvis meget frisk på dette. Derudover tænker jeg, at det er smart at komme i nogle rammer, jeg kender, da det er MEGET hårdt de første par år. Herefter tænker jeg at skifte job hvert 4-6 år (respondent 115).*

” *Jeg håber på at blive ansat på den folkeskole, jeg er vikar på (respondent 76).*

” *I og med at jeg har arbejdet på den samme skole i 4 år, har jeg også valgt at søge derhen, når jeg er færdiguddannet. Skolen er en lille privatskole, hvor alle kender hinanden, hvilket jeg synes, er en vigtig egenskab (respondent 244).*

” *Jeg vil gerne være på en skole, som er lille nok til, at jeg kender mine kollegaer godt, men stor nok til, at vi ikke træder hinanden over tæerne (respondent 122).*

” *Jeg vil gerne arbejde på en lidt mindre skole, da jeg godt kan lide det nærvær, der ligger i, at folk kender hinanden på tværs af klassetrin osv. Derudover håber jeg på, at jeg kan finde en skole, hvor der er et tæt samarbejde lærere imellem (respondent 73).*

Opsamling

Som nævnt er spørgsmål 2 bevidst formuleret bredt, hvilket afspejles i svarene. Nogle giver udtryk for at vægte skolens geografiske placering og elevsammensætning og kommunale politikker, andre skriver mere eksplicit om, hvordan skolernes organisering, ressourcesituation og eventuelle ordninger for nye lærere spiller en rolle, og endelig er der studerende, der udtrykker en forkærlighed for kendte omgivelser. Derudover er der en del af svarene, som rummer overvejelser om skoletyper (eksempelvis folkeskole, friskole, efterskole, højskole etc.). Disse svar er imidlertid ikke behandlet i det ovenstående, da hele næste spørgsmål handler om dette.

SPØRGSMÅL 3:

Har du præferencer,
i forhold til om du
ønsker at arbejde på en
folkeskole, en friskole
eller en privatskole?

Under spørgsmål 3 har vi explicit spurgt til de studerendes præference, i forhold til om de vil vælge en folkeskole, en friskole eller en privatskole. Når de studerende svarer på dette spørgsmål, er der nogle, hvis svar synes at afspejle en bevidst strategi eller et bevidst valg eller fravalg af folkeskolen. Andres svar virker snarere som et udtryk for, at de ikke rigtig har overvejet spørgsmålet, hvorfor de adspurgt måske godt kunne tænke sig at prøve lidt forskelligt eller ikke at låse sig fast på noget. En mindre gruppe fortæller slet og ret, at de ikke har overvejet, på hvilken type skole de ønsker at arbejde.

Langt de fleste gør sig dog overvejelser i deres svar. Her tegner der sig et tydeligt mønster i forhold til de argumenter som de studerende bruger, når de enten overvejer at arbejde på en folkeskole, friskole, privatskole eller specialskole. Omkring halvdelen af de studerende overvejer flere forskellige skoletyper, eller diskuterer forskellige muligheder op imod hinanden, mens knap en fjerdedel mere entydigt foretrækker fri- eller privatskole og en fjerdedel mere entydigt foretrækker folkeskolen. Der er dog et interessant mønster i, at de studerende ofte overvejer folkeskolen på baggrund af argumenter om ideologi, mens fri- og privatskoler i højere grad bliver overvejet på baggrund af antagelser om bedre arbejdsforhold.

Ja til folkeskolen

Under spørgsmål 3 er der cirka en fjerdedel, der svarer, at de foretrækker at søge arbejde i folkeskolen. Nogle begrundet ikke deres svar yderligere, men andre henviser til, at folkeskolen er en vigtig samfundsinstitution, som de gerne vil støtte op om. De studerende nævner specifikt vigtigheden af den sociale diversitet som de antager, at folkeskolen rummer, hvorfor de også finder det problematisk, hvis for mange begynder at vælge folkeskolen fra. Enkelte peger på, at netop fordi der er en tendens til, at man vælger folkeskolen fra, vil de vælge folkeskolen til. Der er brug for lærere, der vil folkeskolen, synes ræsonnementet at være. Enkelte studerende nævner lønnen som begrundelse for valget. Andre begrundet deres valg med, at de kun har kendskab til folkeskolen, eller at det er den, de er uddannet til:

”*Jeg er af den politiske overbevisning, at folkeskolen skal repræsentere og præsentere elever for en så mangfoldig del af samfundet, at jeg også ser mig selv som lærer i folkeskolen (respondent 21).*

”*Jeg vil arbejde på en folkeskole, fordi det er her børn fra alle socialklasser i samfundet møder hinanden, og det tror jeg på er en vigtig del af som voksent menneske at kunne indgå i samfundet (respondent 51).*

”*Jeg vil gerne være med til at give folkeskolen et fagligt løft og synes desværre, at der er flere og flere, der søger væk fra de kommunale folkeskoler grundet det faglige niveau og inklusionsudfordringer. Derfor vil jeg gerne arbejde på en folkeskole (respondent 118).*

”*Jeg vil gerne støtte folkeskolen og vil derfor helst have arbejde på sådan en. Der er for mange forældre, der tager deres børn ud af folkeskolen, og det synes jeg er ærgerligt - derfor vil jeg gerne gøre mit til, at folkeskolen bliver endnu bedre, så elever ikke bliver trukket ud derfra og flygter til privatskoler (respondent 123).*

”*Jeg har umiddelbart tænkt mig at søge folkeskoler, da jeg synes man skal støtte op omkring den fælles folkeskole, hvor alle er samlet i forskellige sociokulturelle lag. Jeg skal dog have min sidste praktik i en privatskole, så min holdning kan ændre sig (respondent 126).*

” Næ... men jeg vil rigtig gerne støtte op omkring folkeskolen som hele Danmarks skole (respondent 16).

” Kunne godt tænke mig at arbejde på en folkeskole, fordi jeg har en idé om, at man som lærer møder en bredere kam af elever, forældre og kollegaer (respondent 2).

” Jeg ved ikke så meget om friskoler, så umiddelbart ikke det. Jeg har hørt, man tjener mindre på en privatskole, så jeg vil helst på en folkeskole (respondent 14).

” Jeg tænker, at jeg lyster at arbejde på en folkeskole, da jeg kender til folkeskolen fra min egen tid, arbejde og praktik (respondent 96).

Som det ses i disse svar, er de fleste begrundelser for tilvalget af folkeskolen præget af en overbevisning om, at folkeskolen er en vigtig samfundsinstitution, som man bør støtte op om.

Nej til folkeskolen

En del svar rummer også begrundelser for ikke at vælge folkeskolen. Disse begrundelser henter ikke argumenter i beskrivelser af folkeskolen som en vigtig idé eller samfundsinstitution, men i beskrivelser af og erfaringer med dagligdagen i folkeskolerne. For nogle handler det specifikt om at fravælge folkeskolen på grund af de arbejdsforhold, der gør sig gældende der. I første omgang ser vi på disse svar. Svarene cirkler primært om frihed, tid, ressourcer og antal elever.

” Som folkeskolen ser ud lige nu, ville jeg søge privatskoler, efterskoler eller friskoler, da jeg har indtryk af, at man har mere frirum som underviser (respondent 88).

” Jeg må indrømme, at jeg meget har overvejet privatskolerne, fordi jeg har hørt mange dårlige oplevelser fra familier og bekendte om, hvad de har oplevet i folkeskoler af dårlig ledelse, strukturering med mere. Så har jeg tænkt, at lærere generelt har bedre vilkår hos privatskoler, og at der er flere ressourcer til eleverne. Samtidig har jeg tænkt meget på specialskeoler, som ikke nødvendigvis behøver at være en privatskole, men kan være et spor på en folkeskole. Så jeg har nogle bestemte præferencer, men området og skolens profil spiller også en stor rolle (respondent 24)

” Jeg har arbejdet på en privatskole i lidt over fem år nu, og har haft gode oplevelser med dette. Dog overvejer jeg også friskoler, da disse ofte har færre elever. Samtidig har jeg hørt, at friskoler ofte også har et godt samarbejde med forældre, da det lave antal af elever skaber et større overskud til de elever, der undervises. Sideløbende har forældrene også taget et valg om, at deres børn skal undervises et sted med større frihed til egne tiltag. Jeg er overordnet åben over for alle typer skoler, men har størst erfaring med privat- og friskoler, og kunne derfor godt finde på at søge den vej. Dette også med tanke på, at det jeg hører om kommuneskoler desværre ikke er så positivt, og at lærerne på kommuneskoler i større grad er underlagt tiltag, der påvirker deres arbejdsmiljø (respondent 179).

” Efterskole er drømmen, ellers privat/friskole. Folkeskolen er desværre den mindst tiltalende af de ovenstående valg (respondent 173).

” *Jeg føler, man burde arbejde på en folkeskole, men efter min sidste praktik ved jeg ikke, om jeg kan overskue det. Derfor hælder jeg mere til friskole eller privatskole i form af efterskole (respondent 233).*

” *Jeg har flere års erfaringer inden for folkeskole- og efterskoleverdenen via mit vikararbejde. Jeg ved dog, at jeg ikke vil i folkeskolen. Der er ikke nok tid til eleverne, og der er ikke nok penge til at tage på tur og gøre andre anderledes ting i undervisningen (respondent 200).*

” *Mit hjerte banker for folkeskolen. Jeg synes, det er vores pligt at gøre den til det mest attraktive i Danmark frem for privatskoler og andet. Men som nævnt ovenfor vil jeg allerhelst arbejde på en efterskole. Efterskoler skaber et frirum for selvudvikling og identitetsskabelse, som jeg er helt vild med, og som jeg finder meget nødvendig i den alder, unge har omkring disse klassetrin (respondent 36).*

” *Nej. Men jeg synes, det kunne være interessant at få erfaringer inden for begge dele, for at få indblik i, hvad der gør, at flere og flere vælger folkeskolen fra til fordel for privat- og friskole. Samtidig forestiller jeg mig, at man måske som lærer på en friskole/privatskole har større frihed til at gøre ting anderledes, men det kan godt være, det er noget, jeg bare finder på... (respondent 32).*

” *Prioriteret rækkefølge: Idrætsefterskole. Friskole. Privatskole. Folkeskole (243).*

” *Overvejer friskole, eventuelt Steiner, da de har enormt klare retningslinjer og koncepter, man kan falde ind i som nyuddannet og ikke skal opfinde den dybe tallerken til hver time, som man skal på almindelig folkeskole, hvis man ikke vil være Clio-online-læreren (man bliver ikke præsenteret for nok læremidler og allerede planlagte og gennemtænkte undervisningsforløb på læreruddannelsen, det eneste man laver er at opfinde sine egne undervisningsforløb non stop, hvilket jo ikke er holdbart, når man står ude i 37-timers arbejdsuge) (respondent 257).*

” *Som sagt, så er jeg mere til specialskole eller friskole end folkeskole. Det er nok primært pga. ressourcer og derved de muligheder, man har. På en specialskole er man 4-5 voksne sammen om en klasse, og det giver en helt anden frihed, og det føles som om, man kan opnå meget mere med eleverne, end hvis man stod med 25 stk. Det er også, fordi jeg har en særlig interesse i konflikthåndtering og en baggrund som ergoterapeut og derfor viden og erfaring med børn i komplicerede læringsituationer (respondent 226).*

” *Jeg vil i første omgang forsøge at finde job på en efterskole, da jeg har indtryk af, at man her har mere tid til at gøre sit arbejde ordentligt og på en måde, man selv kan stå inde for (46).*

” *Helst privatskole, da eleverne på disse generelt er mere rolige og fagligt begavede (respondent 172).*

Nogle studerende har hørt, at det er hårdt at arbejde i folkeskolen, andre har selv erfaret det gennem vikararbejde eller gennem praktikken. Når de lærerstuderende foretrækker andre skoletyper end folkeskolen, er deres begrundelse bl.a., at de forestiller sig, at der er større frihed til læreren og at der er flere ressourcer til eleverne. De studerende er ikke nødvendigvis sikre i deres valg – det er under overvejelse. Enkelte nævner, at de har dårlig samvittighed over ikke at ville vælge folkeskolen.

Opsamling

Cirka en fjerdedel af de studerende har svaret, at de gerne vil arbejde i en folkeskole, og cirka en fjerdedel har svaret, at de gerne vil arbejde i en fri- eller privat skole, mens knap halvdelen overvejer flere forskellige skoletyper. På tværs af disse kategorier kan vi dog se et mønster i de begrundelser, de studerende bruger. Når de studerende overvejer folkeskolen, handler deres begrundelser primært om, at den er en vigtig institution, som man bør støtte op om. Altså svar, som handler om ideologi og om, hvordan det burde være. I de besvarelser, hvor de studerende beskriver, hvorfor de vil vælge folkeskolen fra, eller en anden skoletype til, er det i mindre grad ideologi, der bruges som begrundelse. Her er det i langt højere grad erfaringer og beretninger om en presset og til tider uoverskuelig hverdag i folkeskolen, der bruges som argument for at overveje andre skoletyper.

SPØRGSMÅL 4:

Påvirker den aktuelle debat om OK18 og lærernes arbejdsvilkår dine overvejelser over valg af skole?

På spørgsmålet om, hvorvidt den aktuelle debat om OK18 og lærernes arbejdsvilkår påvirker de studerendes overvejelser over valg af skole, svarer godt halvdelen nej. De oplever ikke, at den offentlige debat om deres fremtidige profession påvirker deres overvejelser. Samtidig er der godt en tredjedel af de studerende, som omvendt mener, at debatten påvirker deres overvejelser om valg af skole. Enkelte fortæller endog, at de aktivt har måttet vælge debatten fra, fordi den påvirkede deres tanker om lærergerningen for meget i negativ retning. Endeligt er der en lille gruppe, som helt vægrer sig ved at besvare spørgsmålet, fordi de ikke mener, at de ved særligt meget om debatten eller om OK18. Som en studerende skriver: ”Nej overhovedet ikke. Ved ikke, hvad OK18 er” (respondent 148). Derfor fremstår den samlede gruppe af studerende først og fremmest som meget differentieret.

Debatten påvirker ikke mit valg

Hvis vi i første omgang ser på den halvdel af de studerende, der svarer ”nej” til, at debatten påvirker deres overvejelser over valg af skole, fordeler svarene sig i tre næsten lige store grupper. Den ene tredjedel svarer bare ”nej” uden at uddybe. Det er iøjnefaldende, idet denne gruppe af studerende har produceret ganske uddybende besvarelser på alle spørgeundersøgelsens andre spørgsmål. Den anden tredjedel af de studerende uddyber deres svar ved at understrege, at debatten ikke påvirker deres valg, fordi de har besluttet sig for, at det må den ikke, og den sidste tredjedel svarer, at debatten ikke har ændret på deres valg, men måske gjort dem lidt mere afventende. I det følgende ser vi på de to sidstnævnte grupper, der har valgt at uddybe deres svar.

For den tredjedel af de studerende, der afviser at lade OK18 og debatten om lærernes arbejdsvilkår påvirke deres valg, indikerer de fleste, at de oplever debatten som negativ, og at de går med på debattens præmisser om, at lærernes arbejdsvilkår kan være udfordrende. Ikke desto mindre fortæller disse studerende samtidigt også, at de ikke forventer at blive påvirket af den negative omtale og/eller de udfordrende arbejdsvilkår. Der er tale om studerende, der på forskellige måder, forestiller sig, at de vil være ”immune” overfor negativ omtale og/eller udfordrende arbejdsvilkår:

”*Nej, jeg er fuldstændig immun over for nuværende lærere, som taler folkeskolen ned eller direkte har fra-valgt den (respondent 95).*

”*Nej. Jeg tror, at når man ’ikke kender andet’, er man ikke så negativ. Det er i hvert fald min erfaring med reformen. Jeg er meget godt tilfreds (ikke gennemførslen dog), men jeg ved heller ikke, hvordan tingene var før (respondent 211).*

”*Ikke sådan rigtigt. Mit største mål er at trives som lærer og ikke så meget på baggrund af en lidt højere løn. Jeg tænker, at hvis jeg trives i mit arbejde, så kan jeg også gøre den største forskel (respondent 272).*

”*Nej, der vil hele tiden være forhandlinger og snakken frem og tilbage. Jeg vil kunne få et job med gode vilkår i én kommune, hvorefter det efter et par år vil kunne ændre sig, pga. nye forhandlinger og nye lovgivninger (respondent 164).*

”*På ingen måde. Jeg vil bare gerne være et sted, hvor man går op i eleverne, undervisningen, trivslen for elever samt lærere (respondent 246).*

” Ikke umiddelbart. Jeg tænker, at vores arbejdsvilkår vil ændre sig mange gange i løbet af min karriere (respondent 226).

Således er der blandt svarene eksempler på studerende, der virker ret ubekymrede og giver udtryk for, at problemerne nok enten ligger i omtalen af folkeskolerne, eller mener, at de allerede på nuværende tidspunkt har en indstilling til arbejdet, der gør, at de nok skal kunne klare det. Eksempelvis fordi de er optagede af selve arbejdet og eleverne og ikke går så højt op i arbejdsvilkårene. Selvom de fleste studerende er med på debattens præmisser og forholder sig til, at læreres arbejdsvilkår til tider kan være udfordrende, synes de altså ikke at disse forhold ”skal have lov til” at betyde noget for, om de skal være lærere eller arbejde i folkeskolen. I tråd hermed skriver nogle af de studerende i deres uddyvelser om, hvordan de aktivt har tænkt sig at imødegå disse udfordringer:

” Ja og nej. Ja, fordi det skaber en naturlig tvivl om, hvorvidt mit kommende fag står i en udsat position. Nej, fordi jeg er mere end sikker på, at jeg er havnet på den rette hylde som folkeskolelærer, og at udefrakommende faktorer ikke må påvirke den følelse (respondent 180).

” Ikke i så høj en grad - det kommer i hvert fald ikke til at ændre på faktummet af, at jeg skal være folkeskolelærer i mange år, og at jeg glæder mig til at komme ud i feltet, der hvor det sker, og være det (respondent 105).

” Ja og nej. Jeg tænker selvfølgelig over, om jeg ’gider’ bevidst tage en skole, man ved bliver ramt hver gang. Men det er ikke noget, der skal stoppe mig, hvis jeg finder den helt rette skole for mig (respondent 35)

” Nej, men det har givet mig lyst til at blive mere politisk aktiv (respondent 152).

” Nej, det påvirker derimod min overvejelse omkring, hvilken tilgang jeg må have, når jeg bliver færdiguddannet og står ude i virkeligheden. Overvejelser bliver, at jeg er nødt til at starte ’stille ud’ og give mig selv en masse redskaber for ikke at tage mit arbejde med hjem, hvis ikke at jeg skal knække nakken. Det tror jeg i langt større omfang afhænger af personlig indstilling, end hvilken skole jeg arbejder på (159).

” Nej, det gør den egentlig ikke. Jeg har valgt at arbejde et sted, hvor jeg ved, at der er et godt sammenhold, og hvor ledelsen går op i den enkelte medarbejders velbefindende (respondent 162).

” Umiddelbart ikke. Der skal dog være en fleksibel tilgang til lærernes forberedelse. Der skal også være en ledelse, der lytter til sine medarbejdere, således at de bedst mulige arbejdsvilkår opstår (respondent 264).

I disse uddyvelser ses både argumenter for, at debatter og vilkår ikke skal have lov til at få indflydelse på, om de studerende skal være lærere eller arbejde i folkeskolen, og overvejelser om, hvordan de studerende kan forberede sig på mødet med praksis. Nogle har således gjort sig tanker om at blive politisk aktive, har tænkt sig at ”starte stille ud” eller at finde redskaber til forebyggelse af stress og arbejdspress, og en del

mener, at det handler om at finde den rette skole, hvor der er fleksibilitet, sammenhold og en lyttende ledelse. På denne vis synes de studerende at have forskellige individuelle strategier, som skal sikre dem imod nogle af de udfordringer, de møder i debatten eller har set, at nogle lærere møder i praksis. Som det sås i nogle af svarene på spørgsmål 3, har nogle studerende også gjort sig tanker om specifikt at søge mod skoler, som de kender, eller hvor der er særlige ordninger for nye lærere, for på denne måde aktivt at forberede sig på, at hverdagen som lærer kan være overvældende, når man er nyuddannet.

Den sidste tredjedel af de studerende, der uddyber, hvorfor OK18 og debatten om lærernes arbejdstid ikke har påvirket deres overvejelser om skolevalg, argumenterer for, at når de har svaret ”nej”, er det fordi de ikke har forholdt sig til situationen endnu. Disse studerende kan derfor bedst betegnes som *afventende*. De svarer ved at skrive ”nej, ikke endnu” eller ”ikke på nuværende tidspunkt” og uddyber eksempelvis deres svar på følgende måder:

” *Lidt - men jeg vil ikke afskrive nogen muligheder udelukkende baseret på det, jeg hører i medierne. Jeg vil ud og gøre mig mine egne erfaringer. Måske er det slet ikke så skidt, som det bliver fremlagt. Det kan man i hvert fald håbe! (respondent 209).*

” *... men jeg tror også, man skal passe på ikke at lade sig påvirke for meget. Jeg vil gerne opleve det på egen krop, og derfra danne mig en mening og holdning (respondent 187).*

” *Ikke direkte. Jeg finder det interessant, og jeg følger med. Men idet jeg ikke har oplevet den pågældende debat på egen krop, kan jeg først tage stilling til den, når jeg står derude (respondent 47).*

” *Nej, det påvirker mig ikke det helt vilde. Fokuserer mest på min uddannelse, og så må bekymringerne om lærerens arbejdsvilkår komme, når jeg er færdig (respondent 241).*

” *Ikke umiddelbart, men selvfølgelig tænker man da på det, men jeg håber kun, at forholdene bliver bedre til den dag, jeg skal ud og søge job (respondent 131).*

” *Nej. Det gør den ikke. Jeg har for at være ærlig ikke fulgt meget med, da jeg ikke har den opfattelse, at jeg som menig studerende kan gøre noget særligt, og at der alligevel er et stykke tid, inden jeg kommer på arbejdsmarkedet. Jeg gemmer derfor mine frustrationer over de gældende forhold, indtil jeg kommer i clinch med dem (respondent 190).*

” *Det gør den ikke rigtig. Tror, at jeg lige tager de to år på kandidaten og ser, hvad situationen er derefter. Jeg håber, at der til den tid er kommet en bedre løsning for lærere, selvom det måske er en lidt for optimistisk holdning. Derudover tænker jeg, at jeg ikke har grund til at være kræsen, når jeg skal vælge. Måske flytter jeg til en kommune, hvor der ikke er et bredt udvalg af skoler (respondent 23).*

Sammenfattende kan man sige, at de studerende, der svarer, at OK18 og debatten om lærernes arbejdsvilkår *ikke* har haft indflydelse på deres skolevalg fordeler sig i tre næsten lige store grupper: En gruppe uddyber ikke deres svar. En anden gruppe har vi karakteriseret som *afventende*, fordi de har valgt at

udskyde deres stillingtagen til debatten og til lærernes arbejdsvilkår ud fra begrundelser om, at de jo ikke kan udtale sig om noget, de endnu ikke har prøvet i praksis.

Den tredje gruppe regner med, at det nok skal gå. Deres svar kan begrundes i, at de er i stand til – på en række forskellige måder – at holde debatten på afstand. At afskærme sig fra den ved at have tiltro til forskellige løsningsstrategier (valg af den rette arbejdsplads, personligt og/eller fagligt engagement, tiltro til forandringsparathed etc.), som skal gøre dem i stand til at styre udenom de udfordringer i læreres arbejdsvilkår, som debatten peger på, og som de fleste tager for pålydende.

Debatten påvirker mit valg

Knap halvdelen svarer som sagt ”ja” til, at debatten har påvirket dem. Og det gør de primært ud fra begrundelser om, at de er bekymrede og *ikke* tror, de vil være i stand til at styre udenom hverken debatten eller de udfordringer omkring arbejdsvilkår, som synliggøres igennem denne debat. Det kommer blandt andet frem i flere svar, som tydeliggør bekymringer over rammer og vilkår for læreres arbejde:

” *Uden tvivl! De strengere og strengere regler for folkeskolen er ikke særlig attraktive arbejdsvilkår, og jeg synes, at der lægges for stort et pres på lærerne fra politisk side, men samtidig også fra forældrenes side, og forventningerne fra disse to sider stemmer ikke overens med de vilkår, man skal arbejde under (respondent 150).*

” *Ja, det gør det. Jeg går ind for, at alle mennesker skal have gode vilkår - også på deres arbejdsplads. Lærerne kan være udsatte, det kan være et meget hårdt job, og de skal have mange bolde i luften på samme tid. Derfor er det vigtigt at værne om lærerne, så de har overskud og ressourcer til at udføre deres arbejde (respondent 1).*

” *Ja, helt klart. Ville gerne have været bevidst om lærerens vilkår, inden jeg valgte studiet (respondent 97).*

” *Ja, det gør det. Jeg var fra start meget imod folkeskolereformen, og jeg synes, at de nye arbejdsvilkår har gjort, at det at være lærer er blevet hårdere end før, hvilket jeg mener, at det ikke nødvendigvis behøver at være, hvis elever skal få det bedste udbytte ud af skolen (respondent 174).*

Blandt de studerende, der taler om, hvordan dårlige rammer og vilkår påvirker dem, er der også nogle, som skriver, at det ikke så meget er selve debatten, der påvirker dem. Deres bekymring er snarere et resultat af, at de har været i berøring med skolens praksisvirkelighed – enten gennem nyuddannede, som er ramt af stress, eller igennem deres egne erfaringer med at arbejde i skolen:

” *Ikke meget. Debatten har bekymrende aspekter, men det påvirker mig enormt meget, når jeg taler med nyuddannede, som allerede er gået ned med stress - og det er ikke fåtal (respondent 212).*

Nogle af de studerende overvejer på den baggrund, hvordan de kan forsøge at komme overens med problematiske arbejdsvilkår, når de skal tage hul på deres arbejdsliv:

” *Det påvirker mig meget, mest fordi man kun hører de negative historier. Det er sorgeligt at se, hvordan så mange lærere flygter fra folkeskole pga. manglende støtte ift. arbejdsvilkår. Jeg håber, at jeg kan starte med*

friske øjne og bliver støttet i dette af kommende kollegaer, selvom jeg ved at der er mange, der er hårdt ramt af både skolereformen og de nyere forhandlinger (respondent 29).

”*Ja, jeg får nogle gange sådan en 'ligeglads'-følelse, fordi jeg føler at der bliver truffet beslutninger uden at lytte til hverken lærere eller elever, og at det samtidig bare kan blive løvet om. Så derfor tænker jeg meget på at opnå nærhed i mit eget klasseværelse og få et godt samarbejde op at køre. Så må regeringen gøre, hvad de vil, bare jeg kan få lov til at gøre det bedste for mine elever (respondent 106).*

”*Ja. Lokalaftaler øger helt klart arbejdsmiljøet for mange, og hvis en kommune afsætter midlerne til skolevæsenet, så påvirker det jo helt klart det arbejdsmiljø, man kommer ud i. Også selvom det betyder mindre udbetalt, men et bedre udgangspunkt med tid til forberedelse og adgang til materialer, er dette jo et vigtigt punkt at have for øje i jobsøgningen (respondent 201).*

”*Det påvirker mig med arbejdstidsloven. Jeg ønsker at være på en skole, hvor de krav er blevet mindre. Hvor både elever og lærer har friere tøjler ift., hvor de skal forberede sig og hvornår, samt eleverne har tidligere fri, særligt i de små klasser (respondent 210).*

”*Ja, jeg ved, at forholdene i kommunerne er meget forskellige, og det vil jeg helt sikkert undersøge, inden jeg siger ja til et job (respondent 219).*

På denne måde minder disse begrundelser for at svare ”ja”, om de begrundelser andre studerende brugte for at svare ”nej”. Både ”ja” og ”nej” bliver altså ofte efterfulgt af refleksioner om, hvordan de kan forberede sig på mødet med folkeskolen ved at arbejde med deres egen indstilling (fx at insistere på at se tingene med friske øjne, eller være ”ligeglad” og koncentrere sig om eleverne), eller ved at undersøge forholdene på de enkelte skoler og udvælge sig en skole, hvor kravene ikke er så strikse som andre steder. I den forbindelse er det særligt arbejdstiderne og tilstedeværelsespligten, der optager de studerende:

”*Ja, det gør den. Selvfølgelig vil jeg helst kunne planlægge undervisningen på tidspunkter, der passer ind i min hverdag. I det private erhvervsliv har man stor tiltro til sine medarbejdere, men ikke til lærere eller andre fra den offentlige sektor. Der er en mistro fra politikere til, at de gør det godt nok, og det skaber en dårlig stemning, og lærere, der ikke har lyst til at gøre en ekstra indsats (respondent 19).*

”*Jeg tænker over det, da min arbejdstid kan have stor betydning for, hvilken skole jeg ønsker at arbejde på. Familielivet skal kunne hænge sammen med arbejdet, og et arbejde med overskud til læreren giver de bedste betingelser for eleverne. Der skal være tid til refleksion og planlægning af undervisning (respondent 33).*

”*Ja, helt sikkert. Jeg vil forsøge at gå efter en kommune, hvor man f.eks. bestemmer over en del af sin arbejdstid. Altså at man gerne må forberede derhjemme, i stedet for at skulle være på skolen hver dag fra 8-16 plus møder (respondent 85).*

” Ja det synes jeg! Jeg vil være på en skole, som nævnt tidligere, hvor der er fokus på at skabe den bedste undervisning for eleverne, uden alt skal være styret af nogle vanvittige regler om arbejdstid etc. (respondent 129).

” Jeg har tænkt mig at stille krav til, at jeg ikke vil arbejde på en skole med krav om at være der 8-16. Jeg vil godt have frie arbejdstider (respondent 191).

” Det påvirker mig med arbejdstidsloven. Jeg ønsker at være på en skole, hvor de krav er blevet mindre. Hvor både elever og lærere har friere tøjler ift., hvor de skal forberede sig og hvornår, samt eleverne har tidligere fri, særligt i de små klasser (respondent 210).

” Ja. Jeg ønsker bestemt at arbejde på en skole, hvor der er mulighed for at råde over forberedelsestid (respondent 205).

Nogle af de studerende, der udtrykker bekymring over lærernes arbejdsvilkår, indikerer samtidig i deres svar, at de er af den opfattelse, at fri- eller privatskoler tilbyder bedre rammer og vilkår for lærere end folkeskolerne. Af samme årsag fremstår et muligt valg af fri- eller privatskole som en måde at undgå dårlige arbejdsvilkår:

” Ja, meget. Det er da en af grundene til, at jeg også overvejer privatskoler, da man let kan blive skræmt af at høre om lærerens dårlige vilkår på almindelige folkeskoler. Så kan man let komme til at ty til privatskoler eller skoler i mere velstillede områder som en ”lettere” løsning og i ønsket om at få bedre vilkår og flere ressourcer til eleverne (respondent 24).

” Det påvirker i en retning af, at jeg foretrækker private skoler, da de i højere grad har frihed, ift. hvordan man bestemmer over bl.a. lærernes tid (respondent 103).

” Ja, det synes jeg, den gør, da jeg er mere tilbøjelig til at se bort fra kommuneskoler, når jeg tænker fremtidig ansættelse. Dette synes jeg, er ærgerligt, da jeg mener, at kommuneskolerne ikke burde være en sidste prioritet, men snarere, at de andre typer skoler (fri- og privatskoler) burde være et særvalg ud fra interesse eller overbevisning, og ikke som udgangspunkt en vej til et godt arbejdsmiljø (respondent 179).

Endelig er der også en del af de studerende, som påpeger, at det ikke er arbejdsvilkårene, men snarere den ikke-anerkendende måde, debatten har udfoldet sig på, der har påvirket dem:

” Det er svært at få overblik over debatten. Dét, der påvirker mig mest ift. dette, er de hentydninger, jeg får fra andre, især folk, der er ældre end jeg, som mener, jeg går ind i et sprængfarligt fag, hvor jeg skyder mig selv i foden og kommer til at få det alt for hårdt i mit fremtidige arbejdsliv (respondent 54).

” ... Samtidig påvirker hele diskursen, der findes underliggende i debatten, mig, da jeg er i tvivl om, hvorvidt jeg kan leve med et helt arbejdsliv, hvor jeg føler KL, politikerne og ’samfundet’ ser ned på lærergeneringen,

alt imens lærerne løber hurtigere end nogensinde før og ikke føler, de kan leve op til de idealer, de selv har for lærerfaget (respondent 195).

”*Ja. Jeg mener ikke, at læreruddannelsen og lærerprofessionen bliver omtalt som et*

”*'værdigt' fag. Der skal nogle ændringer til, i forhold til hvordan Danmark anskuer denne profession (respondent 92).*

”*Det påvirker ikke mit valg af skole som sådan. Men det påvirker mit syn på lærergerningen, og debatten er med til at give mig mindre lyst til at komme ud som lærer, når man skal finde sig i så meget lort i den offentlige debat (respondent 233).*

”*Ja. Jeg synes det er latterligt at tage et arbejde et sted, hvor jeg ikke har tillid, til at de ledende lag har samme mål som mig. Jeg har en opfattelse af, at skolen skal være et fristed, hvor man lærer. Jeg har en oplevelse af, at politikerne og forvaltningerne ser skolen som en pølsefabrik, hvor man bare skal flest mulige forskellige mennesker ind i samme ramme, som så ikke kommer til at passe godt for nogen af dem, der er der (respondent 277).*

En mindre gruppe studerende synes at være så påvirkede af debatten, at de overvejer om de overhovedet skal virke som lærere, når de er færdiguddannede. Nogle har endog allerede besluttet at de ikke - i hvert fald ikke med det samme - skal være lærere, når de er færdiguddannede.

”*Ja. Det er ikke ligefrem noget, der giver en lyst til at arbejde i folkeskolen (respondent 46).*

”*Helt bestemt. Der bliver dårligere vilkår for arbejdet i folkeskolen, hvilket får en til at overveje, om det er det værd (respondent 59).*

”*Ja, jeg synes, der er en negativ diskurs omkring lærerjobbet og læreruddannelsen, som bidrager til en demotivation og drager mig mod overvejelser om at læse videre efter læreruddannelsen (respondent 146).*

”*Ærligt talt, så påvirker den faktisk min overvejelse om hele erhvervet, og derfor jeg også ønsker at læse videre på kandidat uddannelse (respondent 217).*

”*Ja, selvfølgelig gør det det. Det er jo min fremtid, det drejer sig om. Og jeg har da nogle bekymringer omkring besparelser på skoleområdet og inklusion af elever i læringsvanskeligheder, og om jeg magter udfordringen... Hvilket gør, at jeg stadig ikke er sikker på, om folkeskolen er et sted for mig (respondent 261).*

” Ja, det gør den 100 procent. Det er netop en af grundene til, at jeg bestemt ikke ønsker at arbejde som lærer. Så længe, at staten ikke gør det attraktivt at arbejde som lærer, så har vi et kæmpe problem med de nyuddannede lærere. Og de ældre lærer flygter immervæk. Lærerjobbet bliver sværere og sværere, og arbejdsvilkårene dårligere. Det er ikke noget, man vil finde sig i!! (respondent 17).

Opsamling

Selvom de studerende udgør en ganske differentieret gruppe, når vi ser på spørgsmålet om, hvorvidt de mener, at debatten påvirker deres overvejelser over skolevalg, så er størstedelen af de studerende, der uddyber deres svar rent faktisk enige om at forstå den skolevirkelighed, de skal ud i, som kendetegnet ved at have nogle udfordrende arbejdsvilkår. De fleste mener således ikke, at det er debatten, der er selve problemet, men snarere de hårde arbejdsvilkår i folkeskolen.

Både blandt dem, der svarer ”nej” og dem der svarer ”ja”, er der nogenlunde enslydende begrundelser. De spænder fra at være ubekymrede eller insistere på, at debatter og vilkår ikke skal have lov til at få indflydelse på deres valg, til studerende, der er ganske bekymrede og aktivt forsøger at forberede sig på mødet med praksis i deres overvejelser. Disse overvejelser og strategier går bl.a. på at forberede sig mentalt, ”starte stille ud”, finde skoler med ordninger for nye lærere, finde skoler med fleksible arbejdstider og en lyttende ledelse. Og endelig er der også en mindre gruppe studerende, der allerede nu har besluttet sig for at læse videre, eller søge arbejde i en anden branche.

SPØRGSMÅL 5:

Hvad ser du som din vigtigste opgave som kommende lærer?

På spørgsmålet om, hvad de studerende ser som deres vigtigste opgave, centrerer lidt under halvdelen af de studerendes svar sig om elevers undervisning og faglige læring, mens godt halvdelen primært beskriver andre dele af lærerarbejdet.

Den brede undervisningsopgave

Ser man specifikt på de svar, hvor de studerende har nævnt undervisning eller det at lære eleverne noget som den vigtigste opgave, er det helt tydeligt, at de studerende ikke ser undervisning som noget, der kan isoleres fra andre vigtige opgaver. De fleste studerende benytter lejligheden til at forklare, hvordan undervisning hænger sammen, forudsættes af eller fører til andre vigtige ting.

” *Min vigtigste opgave som kommende lærer er at få eleverne til at interessere sig for mine fag, så de synes, at det er spændende og dermed gerne selv har et ønske om at lære (respondent 18).*

” *At skabe udvikling hos eleverne både fagligt og socialt, så de er klar til at være borgere i samfundet (respondent 290).*

” *Jeg ser det som min ypperste opgave som kommende lærer at varetage undervisningen på bedste vis. Det betyder, at jeg både skal kunne indgå i gode og solide relationer med elever, kollegaer og forældre. Det betyder, at jeg skal medbringe og videreudvikle min faglighed, og at jeg skal kunne have tid til at dykke ned i didaktik og pædagogik (respondent 137).*

” *En lærer har mange opgaver, skal kunne have mange bolde i luften samtidig, både kunne undervise elever på flere måder, så flest mulige børn får noget ud af undervisningen. De skal være i stand til at skabe en klasse med god trivsel og fællesskaber og håndtere forældre, læringsmål, evalueringer, ledelsen og politiske vinde (respondent 19).*

” *Min vigtigste opgave som lærer bliver at guide, vejlede og undervise elever gennem, ikke kun faglige, men sociale og livsvigtige situationer og problemer. Dette føler jeg, er en kæmpe opgave, da man som lærer bruger enormt mange timer med eleverne hver dag/uge (respondent 2).*

Som det fremgår i citaterne, prioriterer lidt under halvdelen af de studerende den faglige undervisningsopgave. Lidt over halvdelen af de studerende går imidlertid udenom eksplicit at nævne undervisningsopgaven, for i stedet at fremhæve andre elementer af lærerjobbet som det, de finder vigtigst. Nedenfor ser vi lidt nærmere på, hvilke andre områder af lærerarbejdet de studerende lægger vægt på.

Social udvikling og demokratisk dannelse

Både social udvikling og demokratisk dannelse er tematikker, som de studerende finder ligeså vigtige som den faglige undervisningsopgave. De studerende ønsker at forme fremtidige borgere, der er i stand til at forstå andre mennesker, indgå i ligeværdige og rummelige fællesskaber og deltage i et demokratisk samfund:

” *At kunne skabe små voksne ud af eleverne, små voksne med forståelse for vores medmennesker og verden (respondent 3).*

” *At få åbnet elevernes øjne for, at fællesskab, anerkendelse og rummelighed i deres klasse OG i resten af den verden, de befinder sig i, er altafgørende for, at vi kan fungere i samspil med hinanden, samt at det kun er ved hjælp af disse faktorer, vi kan forstå, at ingen er mere værd end andre (respondent 54).*

” *Min vigtigste opgave er at være med til at danne eleverne til at være 'gode borgere' - altså til, hvordan man er sammen med andre mennesker, hvordan man agerer i forskellige situationer på en hensigtsmæssig måde, og selvfølgelig at gøre dem klar til den videre uddannelse (respondent 225).*

” *At jeg er med til at danne fremtidige medborgere i vores samfund. Jeg ser det som et kæmpe ansvar, at jeg skal sørge for, at mine elever kommer ud på den anden side med mest mulige redskaber til at kunne begå sig i samfundet. Jeg ser det som min vigtigste opgave at sørge for, at eleverne er klædt på til dette (respondent 187).*

” *At være der for nogle børn og forvirrede teenagere. Ja, jeg skal lære dem noget fagligt, og ja, det er vigtigt, men jeg skal, i følge min egen overbevisning, have et stort fokus på det dannende aspekt - eleverne skal lære at arbejde sammen, at diskutere på fornuftig vis, at løse konflikter, at acceptere hinanden og folk, der ikke ligner dem selv. Vi skal gøre alt, hvad vi kan for at vores elever bliver åbensindede, demokratiske og nuancerede i deres meninger (respondent 50).*

Af de mange svar ovenfor, er det tydeligt, at både den sociale udviklings- og dannelsesopgave, til trods for en tiltagende fagfaglig diskurs og curriculumfokusering på læreruddannelsen, fylder ganske meget hos en stor gruppe studerende. Svarene på spørgsmålet om, hvilken opgave de studerende finder vigtigst, kan i den henseende give os en indsigt i, hvordan særlige pædagogiske og didaktiske indsigter og prioriteringer slår igennem hos nogle studerende. Og her er det altså i første omgang vigtigt at slå fast, at en meget stor del af de studerende betoner, at den sociale udvikling og/eller dannelsesopgave er ligeså vigtig som den faglige undervisningsdel, og at en række studerende slet ikke nævner den faglige læringsopgave, men entydigt peger på den sociale udvikling- og/ dannelsesopgave som vigtigst.

Trivsel, tryghed og motivation

Cirka en fjerdedel fremhæver trivsel som en vigtig opgave og cirka en sjettedel nævner, at deres vigtigste opgave er at motivere, inspirere og skabe lyst til at lære. I disse svar kredser de studerende på forskellige måder om betydningen af at skabe et positivt skolemiljø, og understreger vigtigheden af at favne alle, skabe tryghed, sørge for at det er sjovt at gå i skole og at give børnene lyst til at lære og tro på, at de er noget og kan noget.

” *At se og favne alle børn! Det er ok, at der ikke sker en progression ift. faglighed hver dag. Men for mig er det vigtigt, at barnet trives og har det godt. Barnet har ikke selv valgt at gå i skole og bruger størstedelen af dagen på at være der. Derfor er det vigtigt for mig, at se og høre alle børn både i faglige og sociale sammenhænge, så de kan blive selvsikre individer og trives i skolen. De lærer hele tiden noget, og det er min overbevisning, at når de først trives, så skal den faglige udvikling nok blomstre efterfølgende (respondent 206).*

- ” *At være med til at skabe et trygt og godt hverdagsmiljø for eleverne, samt at gøre skolen til en god og sjov oplevelse for dem, hvor de får lært en masse (respondent 14).*
- ” *At skabe et trygt klassemiljø, hvor eleverne har det godt. Det tror jeg, er fundamentet for læring og udvikling (respondent 84).*
- ” *At være der for børnene og sørge for, at de har det godt. Hvis børnene ikke trives, så lærer de heller ikke noget. Men jeg føler også presset for, at de skal præstere, der ligger jo også en afgangsprøve i 9. klasse (respondent 256).*
- ” *At skabe motivation og hjælpe eleverne til at finde den bedste måde at lære på. Det er også vigtigt at hjælpe eleverne blive de bedste versioner af sig selv og udvikle deres kommunikative og sociale kompetencer. Det er vigtigt at lære og at have viden, men det er også vigtigt at være et godt menneske, som respekterer de andre og har empati for dem (respondent 13).*
- ” *At få børn til at synes, at skole er sjovt. Det skal være spændende og inspirerende at møde ind om morgenen... og så er jeg overbevist om, at udbyttet af indlæringen følger med af sig selv (respondent 275).*

Når man kigger nærmere på citaterne om motivation, knyttes elevernes ønske om at motivere gennemgående an til en faglig ambition. Det, der ikke desto mindre er interessant ved de svar, der omhandler motivation, er, at de repræsenterer en særlig måde både at forstå læreprocessen og lærerarbejdet på. For det første er der rigtig mange, der i forbindelse med motivation, taler om læreprocessen som noget, der skal være sjovt og spændende. Det stiller nødvendigvis nogle helt særlige krav til, hvilke emotioner de studerende helst ser skal være til stede i et klasseværelse før undervisningen lykkes. Samtidigt er det også tydeligt, at denne særlige forståelse af motivationens betydning, stiller nogle bestemt krav til læreren, og tegner nogle særlige billeder af, hvad det er for en lærer, disse studerende ønsker at være: En lærer, der er i stand til at inspirere, skabe glæde, skabe nysgerrighed, empati, åbenhed osv.

Når man kigger nærmere på de mange citater omkring trivsel, ser det ud til, at ambitionen om at skabe et positivt skolemiljø for mange ikke kun forstås i relation til ambitionen om at skabe gode trivselsforudsætninger i klasseværelset for at styrke elevens læring. For mange af de studerende synes trivselsopgaven også at handle om at være medskaber af en ”god”, ”rar” og ”sjov” skoledag, skoletid, og endog en god barndom. Flere studerende synes i den henseende at påtage sig et ansvar, som ligger langt udover blot at understøtte læring hos eleverne i konkrete undervisningstimer. Et par eksempler følger nedenfor:

- ” *At danne eleverne til gode medborgere i samfundet og være med til at sørge for, at de har det godt og får en god opvækst/barndom/ungdom (respondent 1).*
- ” *At give eleverne nærvær og tryghed i de markant voksende skoler. Som jo kun bliver større og større. Så jeg håber at kunne give alle børn en god dag hver dag (respondent 106).*

” *At eleverne føler sig trygge ved at komme i skole. At der er plads til forskellighed. At give dem faglig viden inden for mine kompetenceområder. At det er sjovt at gå i skole og at børn nogle gange skal have lov til at være børn (respondent 79).*

” *At eleverne er godt tilpasse og godt kan lide at komme i skole (respondent 132).*

” *At give børn den bedste skoletid, så de tænker tilbage på en skolegang med glæde og smil (respondent 145).*

Det ses tydeligt i de studerendes formuleringer, at de betragter det at sørge for børnenes trivsel som en vigtig opgave i sin egen ret, og som en vigtig opgave, fordi den er forudsætningen for at børnene kan lære noget og har lyst til at lære noget. I forlængelse heraf har flere af de lærerstuderende særligt formuleret sig om vigtigheden af, at *alle* er med og får en tro på, at de er noget og kan noget, selvom de kommer fra forskellige baggrunde:

” *At kunne favne og rumme alle børn uanset deres forskellige vilkår. Og skabe en god og spændende undervisning til alle elever (flest mulige) (respondent 34).*

” *At planlægge en differentieret undervisning, som imødekommer alle elever på hver deres egen måde (respondent 43).*

” *At gøre en forskel for de elever, som har det svært, også socialt. Sætte fokus på personlig udvikling og skabe trygge rammer for alle (respondent 86).*

” *At skabe et trygt og lærerigt klasserum for eleverne, hvor de bliver udfordret og udvikler sig personligt. Jeg vil gerne gøre op med alt det karakterræs, der har været de sidste par år - alle elever skal føle og vide, at de kan noget uanset, hvor dygtige de er fagligt (respondent 123).*

” *At sørge for, at alle elever får en god skolegang, med masser af venner, og at ingen elever føler sig ensomme og uden for fællesskabet (respondent 240).*

På den måde giver de studerende udtryk for, at trivsel og tryghed er vigtige opgaver, som en lærer af mange forskellige grunde skal tage sig af. Dels fordi børnene skal bruge så meget tid i skolen, at det er vigtigt i sin egen ret. Dels fordi børn ikke lærer noget, hvis de ikke er trygge og har lyst til at være i skole. Og dels fremhæver de studerende særligt vigtigheden af at favne de børn, der har det sværest, ved både at se og imødekomme det enkelte barn med fx differentieret undervisning, og ved at sikre rummelige fællesskaber, hvor man føler sig værdsat og velkommen, også selvom man eventuelt ikke har det så nemt fagligt. Det er karakteristisk i mange af svarene, at skolen fremstilles som et sted, der skal være trygt og rart og som henviser til en forestilling om, at undervisning på ingen måde må være udfordrende eller skabe modstand. Når de studerende gør sig forestillinger om at skulle motivere eleverne, handler det primært om at skabe en positiv stemning, som gør det ”sjovt” og ”rart” at være i skolen.

Den gode relation og læreren som rollemodel

Flere studerende fremhæver, at det er vigtigt med rummelige og trygge klassefællesskaber, hvor alle børn trives og tilgodeses. Disse argumenter minder om argumenterne for at danne demokratiske samfundsborgere. Det virker som om skolen på den måde tænkes som en slags træningsbane, hvor man ud over at lære en masse fagligt også kan øve sig i fællesskab, demokrati og rummelighed – gennem praksis. På den baggrund er det måske heller ikke så underligt, at de lærerstuderende også har store ambitioner for, hvordan deres relationer til klasserne skal komme til udtryk, og hvilken rolle de ser sig selv i.

Flere studerende nævner det ”at få nogle gode relationer” som den absolut vigtigste opgave i et kommende arbejde som lærer. Dette kommer frem i en lang række svar, der handler om, at man ikke bare som lærer skal sørge for, at eleverne har gode og rummelige relationer indbyrdes, men også at man selv som lærer får opbygget en ”god relation” til sine klasser og til klassens forældre:

” Som nævnt i ovenstående, så er det ikke kun at undervise, men også være opmærksom på børns trivsel og inklusion i klassen. Dette ser jeg som én af de vigtigste opgaver som lærer. Uden relation, ingen undervisning, som min gamle klasselærer en gang har fortalt mig under min uddannelse (respondent 39).

” Min vigtigste opgave som kommende lærer vil være at skabe en god relation til eleverne fra start af og kunne formidle min viden til eleverne, sådan at de selv føler, at de får noget ud af undervisningen (respondent 96).

” At man kan motivere eleverne til at gide at gå i skole. At danne en god relation til sin klasse, så der dermed er grobund for et godt læringsmiljø (respondent 113).

” At danne gode relationer til mine elever. Samtidig er der en masse andre vigtige ting, men uden de gode relationer kan der være svært at få nogen andre ting i mål, for eksempel det faglige (respondent 177).

” Jeg synes, det er vigtigt at skabe gode relationer til eleverne og give dem en ballast til at kunne møde livets udfordringer, samt give dem et godt fagligt grundlag, som de kan udvikle på efter folkeskolen (respondent 210).

Som det også fremgår, betragter de studerende relationen mellem lærer og elev som særdeles vigtig, fordi de mener, den er grobund for stort set alt det andet, der skal foregå i skolen. På den måde er det tydeligt, at de lærerstuderende ikke kun tænker, at de skal lære eleverne noget i selve undervisningen eller fagene. De studerende illustrerer gennem deres svar, at de tænker deres kommende rolle som lærere bredere end som så. De forklarer på forskellig vis, at eleverne lærer på mange andre måder og i mange andre situationer end i lige præcis undervisningen og fagene. De lærer gennem den måde fællesskaber praktiseres på, gennem den måde lærernes relationer til eleverne udtrykkes på, og de lærer ikke mindst ved at se på lærerne som rollemodeller. Det sidste skriver de studerende faktisk en del om i deres svar på, hvad de betragter som den vigtigste opgave:

” At være en fast voksen i børnenes liv, som er rimelig og engageret (respondent 219).

- ” *At være en stabil kontaktperson for mine elever. At klæde dem på til alt, hvad der nu venter dem i livet, og vejlede dem til at blive den bedste udgave af dem selv. Det faglige kommer i anden række for mig (respondent 288).*
- ” *Min vigtigste opgave som lærer er at sørge for, at alle elever, der kommer til at have mig som lærer, føler sig mødt og hørt, både fagligt og socialt. Dette kræver både, at jeg udvikler mig fagdidaktisk og pædagogisk, hvilket jeg mener, er en proces (respondent 120).*
- ” *At være vejleder og forbillede for mine elever (respondent 81).*
- ” *At være en troværdig og loyal voksen, der kan hjælpe børnene med deres udvikling. At få skabt en tillid til børn, til at de tør komme til mig og bede om hjælp, og at de kan udvikle sig, og blive den bedste udgave af dem selv (respondent 165).*
- ” *At være et 'forbillede' som menneske. At lære eleverne at kende deres egen værdi. At være med til at skabe/udvikle børn/unge til den bedste udgave af dem selv. At ruste børn/unge til samfundet/verden (berunder både menneskeligt og fagligt) (respondent 194).*
- ” *At være en god rollemodel og gøre mig bedste for at være nærværende og vedkommende (respondent 167).*
- ” *Min vigtigste opgave som kommende lærer bliver at optræde professionelt - med alt hvad det indebærer. Her mener jeg både over for elever og kollegaer. Professionelt i form af at være velforberedt, være struktureret og pålidelig (med henblik på at skabe stabile rammer for de elever, jeg omgås) og bedst af alt - være et godt forbillede som person og menneske (respondent 269).*

Som det fremgår, er det for mange studerende vigtigt at fremstå som rollemodel og forbillede for eleverne, hvilket igen kobles på en forestilling om at være en lærer, som skaber trygge og gode rammer.

Opsamling

Når de studerende svarer på, hvad de ser som deres vigtigste opgave i deres kommende arbejdsliv, nævner den største gruppe, som forventet, den faglige undervisningsopgave. Ikke desto mindre drejer det sig kun om knap halvdelen, og svarene er kendetegnet ved at den faglige læringsdel næsten aldrig står alene samtidigt med, at større grupper af studerende desuden slet ikke fremhæver den faglige læringsdel som den opgave, der tæller mest. Disse studerende er i stedet optaget af opgaver som dannelse, social udvikling, trivsel, relationsarbejde eller af at arbejde med elevers motivation. En gruppe af de studerende skiller sig desuden ud, fordi de ikke svarer på spørgsmålet ved at pege på særlige opgaver, men ved i stedet at tale om de forventninger, de har til sig selv om at træde i karakter som forbilleder eller rollemodeller for kommende elever.

SPØRGSMÅL 6:

Har læreruddannelsen forberedt dig til denne opgave? Forklar gerne hvorfor eller hvorfor ikke

Spørgsmål 6 og 7 omhandler de studerendes syn på læreruddannelsen i forhold til, om den har klædt dem på til at blive lærere. I første omgang beder vi de studerende forholde sig til, om læreruddannelsen har forberedt dem til lærergerningen. I spørgsmål 7 spørger vi nærmere ind til, om der er noget, de gerne vil ændre ved læreruddannelsen. Over halvdelen af de studerende svarer "både-og" på spørgsmålet om, hvorvidt læreruddannelsen har forberedt dem til lærergerningen, mens cirka en fjerdedel svarer, at uddannelsen har klædt dem på, og cirka en ottendedel svarer, at uddannelsen ikke har klædt dem på. I det følgende ser vi på mønstrene i disse svar. Modstillingen mellem teori og praksis er meget tydelig i svarene på både spørgsmål 6 og 7. Efterspørgslen efter mere praktik er desuden helt central under spørgsmål 7, hvor det vil blive undersøgt mere indgående. Vi begynder med at kigge nærmere på, hvordan både/og-svarene begrundes.

Både ja og nej

Lidt over halvdelen af de studerende svarer "både-og" på spørgsmålet om, hvorvidt læreruddannelsen har klædt dem på til at blive lærere. Det typiske mønster i svarene er, at de studerende fortæller, at de oplever at være klædt godt på teoretisk og fagligt, men i udtalt grad oplever, at de mangler praktiske færdigheder og realistiske erfaringer med, hvordan det er at være lærer. Det er ofte meget konkrete ting, de studerende efterlyser, så som kendskab til, hvordan man laver elevplaner, årsplaner, lærerplaner samt forældresamarbejde.

” Både og. Jeg har helt sikkert lært en masse, men rent fagligt i mine undervisningsfag synes jeg ikke, jeg er blevet gjort ordentlig klar til det, jeg skal ud og undervise i. Jeg er blevet undervist i en masse ting, som sikkert lyder godt set udefra, men hvad så med det stof, som jeg skal ud og rent faktisk undervise i? Hvorfor har jeg ikke lært en masse fede måder at undervise i det på? Nu kan jeg regne et eller andet uni-niveau ud i matematik, men har ikke nogen fed ide til, hvordan jeg skal undervise 6. klasse i mængder og brøker på en ny og fed måde. Det synes jeg, er helt vildt problematisk og frustrerende. De pædagogiske fag er gode og lærer mig en masse. Men jeg må indrømme, at det der har forberedt mig allermest til at komme ud og være lærer, er mit tidligere job som støttelærer og mit nuværende som lærervikar (respondent 14).

” Tja. Til en hvis grad. Vi lærer meget teori om tingene og emnerne, der har forberedt os til det. Men ikke så meget praktisk. Fx. teori om, at det er vigtigt, at der ikke er larm, og der skal være ro, men vi lærer ikke, hvordan man kan sørge for der ikke er larm. Fx 'klap tre gange mens man siger 1.' lærer man ikke. Det kunne være rart med konkrete praktiske ting, man kunne bruge i praksis (respondent 148).

” Jeg tror, at jeg er forberedt fint fra læreruddannelsen side af. Jeg har læst og lært utrolig meget. Problemet er bare, at alt det, jeg har læst og lært, har jeg ikke haft mulighed for at afprøve i praksis, og derfor bliver det ikke praksisnært. Vores praktikker er meget korte, og vi er typisk 3 studerende ude af gangen, så det er meget begrænset, hvor meget man er 'på' (hvor meget man underviser selv). Derudover har vi meget tid til at forberede undervisningen i praktikken, og det giver ikke et realistisk billede af, hvordan det er at være lærer. Jeg er rigtig bange for, hvordan jeg skal kunne undervise 25 lektioner om ugen, men det er noget, man bliver bedre til med årene. Nogle ting kan læreruddannelsen ikke forberede os på, fx forældresamarbejdet (de svære samtaler fx) (respondent 85).

” Jeg synes ikke, læreruddannelsen har forberedt mig særlig godt. Mange af mine erfaringer kommer gennem mit job som lærervikar, ikke gennem uddannelsen. Jeg synes, uddannelsen har givet mig enormt meget fag-

ligt og har hjulpet mig til personligt at blive mere dygtig, men jeg synes, der er langt fra teori og praksis, til trods for at vi er en uddannelse med praktik. Vi mangler erfaring, når vi kommer ud, og det er klart, at mange knækker nakken, når de kommer ud. Jeg tror ikke selv, jeg kommer til at knække, da jeg har noget erfaring, men det er en meget lille del af den erfaring, som kommer fra uddannelsen (respondent 168).

” *Ja, det synes jeg til dels. Jeg tror dog også, det er livserfaringer fra eget liv. Jeg synes faktisk, det burde være et krav, at alle lærerstuderende skulle arbejde som vikar på en skole, inden de er færdige på uddannelsen (respondent 200).*

Som svarene illustrerer, efterlyser de studerende både helt konkrete redskaber til eksempelvis at få ro i klassen, lave gode undervisningsforløb i brøkgregning eller hjælp til forældresamarbejde. Derudover bekymrer de sig om, hvorvidt de på uddannelsen får et realistisk billede af deres kommende arbejdsliv, fordi de i praktikforløbene er mindre ”på” og får langt mere forberedelsestid, end når de som færdiguddannede lærere selv kommer til at stå med ansvaret.

Blandt de studerende er der uenighed om, hvorvidt uddannelsen egentlig kan og skal klæde dem på til det konkrete lærerliv. Størstedelen mener, at uddannelsen skal lære dem eksempelvis at kunne navigere i ’det virkelige liv’, men enkelte stiller spørgsmålstegn ved, om det overhovedet er uddannelsens opgave, eller er noget, man først kan lære, når man står derude, eller en kombination. En del af dem pointerer, at de har lært meget eller det meste ved at arbejde som vikar.

Uddannelsen har klædt mig på

Cirka en fjerdedel svarer, at uddannelsen har klædt dem på til det kommende lærerliv. I disse svar giver de studerende udtryk for, at de føler sig godt forberedt på et kommende arbejdsliv som lærere, og i nogle af svarene fremhæver de også hvorfor:

” *Ja, nogenlunde, men man ved jo aldrig, hvordan det føles, når man står derude og skal gøre det rigtigt for første gang (respondent 43).*

” *Uddannelsens brug af en kombination af teori (undervisning) og praksis (praktik) giver en god indføring i, hvordan man i det kommende virke kan realisere de mål, man arbejder med (respondent 90).*

” *Det synes jeg, den har. I både af de pædagogiske fag og fagfaglige fag inklusivt praktikskolerne (respondent 96).*

” *Ja, det vil jeg mene. Jeg føler mig fint klædt på gennem særligt mine praktikker. Desuden føler jeg mig godt klædt på både fagfagligt og didaktisk (respondent 112).*

” *Ja, undervisningen har været fremragende og meget praksisrelevant (respondent 128).*

” Ja. Jeg føler, at min undervisning på læreruddannelsen har givet mig en masse viden og erfaring, jeg kan bruge i mit kommende arbejde. Der har været meget fokus på at give konkrete eksempler på, hvordan teorien kan bruges i praksis, og det har været en god ting (respondent 186).

” Det synes jeg, da vi hele tiden arbejder indenfor kompetencemålsområderne: Klasseledelse, didaktik og relationsarbejde. Foruden fagets faglighed. Dette gør, at man føler sig ordentlig klædt på (respondent 188).

” Ja, det synes jeg bestemt. Jeg er ved at være klar til at komme ud i den virkelige verden. De mange fag, vi har på uddannelsen, klæder mig godt på til det, der venter (respondent 280).

Det er karakteristisk, at de studerende, som synes, at læreruddannelsen klæder dem godt på til deres kommende arbejde, fremhæver de samme vigtige elementer, som de studerende, der svarer ”både-og”. Igen ser vi, at det i de fleste svar er koblingen til praksis, der betyder noget for de studerende. De fremhæver praktikker, konkrete eksempler og praksisrelevans, som noget af det, der forbereder dem på deres kommende arbejde som lærere. Som det fremgår af ovenstående svar, er der en række lærerstuderende, der mener, at læreruddannelsen har forberedt dem på at blive lærere. Nogle af dem peger på, at der har været en fin balance mellem teori og praksis, hvorfor de oplever at være klar til opgaven. Der peges også specifikt på, at de har lært klasseledelse og lært at arbejde med relationer. Men andre efterlyser stadig mere praktik, om end de oplever, at uddannelsen har klædt dem på. Flere peger også på, at de føler sig fagfagligt klædt på.

Uddannelsen har ikke klædt mig på

Cirka en ottendedel af de studerende svarer, at uddannelsen ikke har klædt dem på til deres kommende arbejde som lærere. Igen går kritikken mestendels på, at uddannelsen ikke er konkret og praksisnær nok. Endvidere peger en del også på, at der er for lidt undervisning eller undervisning i det forkerte. Flere peger på, at uddannelsens mangler er medvirkende til, at livet som nyuddannet lærer er meget hårdt:

” Nej, det synes jeg ikke det har. Vi bliver skåret ned i timer, vi har hele tiden skiftende undervisere og skiftende hold - der er intet socialt, ingen trivsel, og manglende motivation for overhovedet at komme. Når det så er sagt, så er jeg en, der læser mine lektier og møder op til alle timer, med mindre jeg er syg. Jeg synes ofte ikke, at jeg får noget ud af at møde op til timerne. Mange gange er det irrelevant og spild af tid, eller er blot en gennemgang af lektierne. Derudover er undervisningen i vores undervisningsfag ofte nogle, der er på et for højt niveau i forhold til, hvad vi skal som lærere. Synes, det er ret fedt med baggrundsviden, men jeg lærer ikke, hvordan jeg skal undervise eleverne (respondent 18).

” På INGEN måde. Uddannelsen er en joke fra start til slut, og af de undervisere, jeg har haft, har jeg lært noget brugbart af cirka to af dem. Hvordan de skal kunne undervise os i at være gode lærere, når de ikke selv er det, eller har arbejdet i folkeskolen, er mig komplet uforståeligt. Nu kommer der lige en ret selvfred kommentar: Jeg har lavet ret mange opgaver her på UCC - jeg får GODE karakterer og klarer mig fint! ALT det er på basis af den erfaring, jeg har som folkeskolelærer, før jeg tog uddannelsen (respondent 44).

” Nej, desværre er læreruddannelsen skruet helt forkert sammen i min optik. Der alt for meget teori og for lidt praktik. En ting er at lære om teori, noget andet er at omsætte det til praktik i en undervisning. Der er trods alt en grund til, at majoriteten af nyuddannede lærere ikke oplever succes, når de kommer ud og

arbejde som lærer på en skole. Vi bliver simpelthen ikke udrustet nok til at varetage den enorme store opgave, som venter for nyuddannede lærer. Og besparelserne gør slet ikke noget godt for os som lærerstuderende. Rigtig meget undervisning er heller ikke vildt givende (respondent 63).

” *Jeg føler mig ikke som sådan rustet til at blive sendt ud og varetage et fuldtidsjob som lærer. Vi mangler rigtig meget at prøve ting i praksis, men er nødt til at holde os til glansbillede-teorier i stedet, hvilket kan give et kæmpe chok, når vi kommer ud i den virkelige verden (respondent 150).*

” *Jeg synes ikke, læreruddannelsen har forberedt mig nok til disse opgaver. Der er ikke nok undervisning - de undervisningstimer, man har, er gode, men ikke fyldestgørende nok: Jeg føler ikke, jeg har lært nok om, hvordan man i de enkelte fag differentierer nok til at kunne fægne alle. Ydermere bliver man ikke forberedt godt nok til at kunne lede en klasse. Jeg synes, der skal flere/længere praktikophold eller praksisbesøg, fordi du kun kan blive en autentisk lærer, hvis du afprøver dine metoder! Føler mig kun forberedt til at gå ud i en folkeskole, fordi jeg selv arbejder på en (respondent 220).*

Igen ser vi, at de argumenter, som de studerende, der ikke føler sig klædt på af læreruddannelsen fremhæver, handler om de samme forhold, som de argumenter studerende, der svarer ”både-og” eller føler sig godt klædt på, fremhæver. Det handler endnu en gang om praksisrelevans, konkrete metoder og forberedelse på den virkelighed, de studerende forventer at møde efter endt uddannelse. Flere peger på alt for lidt undervisning, og igen peges der på undervisning, der ikke er praksisnær nok. Der efterlyses konkret viden om praksis, og igen henviser nogle studerende til, at de kun tror at kunne klare det kommende arbejdsliv, fordi de har erfaring som vikar.

Opsamling

Ser vi på tværs af svarene på, om de studerende synes, at læreruddannelsen har klædt dem på til den opgave, de mener, er vigtigst, tegner der sig et tydeligt mønster – faktisk det tydeligste mønster i denne undersøgelse. Uanset om de studerende svarer, at læreruddannelsen har klædt dem godt på (cirka en fjerdedel), om de svarer ”både-og” (godt og vel halvdelen), eller om de svarer, at uddannelsen ikke har klædt dem godt nok på (cirka en ottendedel), er budskabet det samme: Det er oplevelsen af praksisrelevans, der betyder noget. Der peges på meget konkrete ting, såsom ikke have lært at lave elevplaner, årsplaner etc. Der peges også på ikke at have lært noget om forældresamarbejde og klasseledelse.

De studerende, der oplever, at uddannelsen *har* været praksisrelevant, roser uddannelsen for netop dette, og de studerende, der synes, at uddannelsen er utilstrækkelig, efterspørger præcis dette. De studerende er med andre ord enige om, at praksisrelevansen er helt afgørende. Og hvad mener de så med praksisrelevans? Ud fra svarene, ser det ud som om, at det de studerende efterspørger, er konkrete eksempler og metoder, undervisere der selv har prøvet at være folkeskolelærere, og ikke mindst en praktik, der er lang nok og realistisk nok til at give et indblik i, hvad et arbejdsliv som lærer byder på.

En mindre gruppe er meget kritiske overfor læreruddannelsen. De har intet lært eller har lært det forkerte. Flere taler om, at de kun er i stand til at klare jobbet, fordi de sideløbende har arbejdet som vikar.

SPØRGSMÅL 7:

Er der noget, du gerne vil ændre i læreruddannelsen – og i så fald hvorfor?

Når man spørger de lærerstuderende om, hvad de gerne vil ændre i læreruddannelsen, er svarene nogenlunde entydige og meget i tråd med svarene på spørgsmål 6. Der efterspørges mere praktik og mere undervisning, i særdeleshed mere praksisnær undervisning. Over en tredjedel skriver, at der bør være meget mere praktik i læreruddannelsen. Lidt under en tredjedel ønsker mere praksisnær undervisning, og en fjerdedel ønsker mere undervisning i det hele taget. Derudover påpeger cirka en ottendedel, at uddannelsen er dårligt struktureret, og at de kan mærke de negative konsekvenser af besparelser på uddannelsen. De besparelser, læreruddannelsen har været underlagt de sidste par år, er ikke gået ubemærket hen over de lærerstuderende. Flere peger på, at deres undervisere er presset på grund af besparelserne; i den forbindelse efterlyses også mere feedback på skriftlige opgaver. I mange af svarene indgår flere af ønskerne:

” *Jeg synes, der er for stort fokus på faglighed, da det blot er en lille del af at være lærer. Eleverne, afhængig af alder, gennemgår en stor udvikling på kort tid. Jeg savner redskaber eller viden om, hvorledes dette kan italesættes og skal håndteres. Derudover har praktikforløbene været for korte. 6 uger er et alt for lille grundlag, da opstarten går med at lære eleverne at kende, og først derefter kan finde problematikker i netop din praktikklasse. Alting bliver meget presset, og du har hele tiden praktikopgaven i hovedet, i stedet for at fokusere på børnene og deres udvikling fagligt såvel som socialt. Jeg så gerne, vi havde halvårs praktikker med faste timer og en vejleder tilknyttet, som kunne guide og vejlede os i, hvorledes man kan gøre tingene i praksis. Der er derudover for lidt undervisning, alt for lidt (respondent 127).*

Eller:

” *Mere undervisning, mere praktik og mere struktur på uddannelsen. Dette ville gavne folkeskolelæreruddannelsens omdømme, og måske gøre den lidt mere anerkendt. Jeg synes, at lærerjobbet er et af de allervigtigste job i verden, og jeg synes (desværre!), at det er alt for underkendt i Danmark - og generelt. Det hjælper endvidere heller ikke, at så mange kommer ind på læreruddannelsen (ift. snit og kvote 2) med den begrundelse, at 'det var nemt at komme ind', eller 'jeg vidste ikke lige, hvad jeg ellers skulle' for så derefter at droppe ud efter første praktik. Det er vigtigt, at vi har kvalificerede lærere, som rent faktisk gider deres job! (respondent 206).*

Forholdet til den teoretiske del af uddannelsen er todelt. En gruppe føler sig godt klædt på teoretisk og fagligt, men efterlyser mere praksisnær undervisning, en anden gruppe oplever ikke, at den mere teoretiske undervisning er særlig anvendelig i forhold til lærerjobbet. Nogle studerende undrer sig over, hvorfor deres faglige niveau skal være så relativt højt, når det faglige niveau i skolen ikke er højere end det er. En skriver eksempelvis:

” *Jeg har aldrig forstået, hvorfor at det faglige niveau i undervisningsfagene er så langt højere end det man skal undervise i skolen. Jeg vil have haft gavn af undervisning på lavere niveau, men mere uddybet (respondent 122).*

Mere praktik

Over en tredjedel af de studerende på 7. semester skriver, at der er for lidt praktik i læreruddannelsen. De fleste af dem påpeger, at seks ugers praktik er alt, alt for lidt, og mange skriver, at det er i praktikken, man lærer mest om at være lærer:

” *Jeg vil indsætte MEGET MERE praktik! Det er lige før, jeg ville forlænge uddannelsen med et helt år, så man kunne få længere praktikforløb. Det er i vores praktikker, man rigtigt kan finde ud af, om man egner*

sig som lærer. Det er i praktikkerne, man får et realistisk billede af, hvad eleverne kan, og hvad man kan nå i en lektion. Praktikken er vigtig, og der burde være MEGET MERE af den! (respondent 42).

” *Jeg deltager lidt i politik rundt omkring, og jeg er meget undrende overfor, hvordan der kan være SÅ stor forskel på praktikfordelingen på henholdsvis læreruddannelsen og pædagoguddannelsen! Jeg er overordnet tilfreds med uddannelsen, men grundet de store besparelser synes jeg, at uddannelsen (gennem min tid) er faldet i niveau. Man burde tænke mere i de studerendes praksis, fremfor alt det faglige (respondent 47).*

” *Jeg ville ønske, der var mere praktik. Jeg mærker helt klart en forskel, når jeg sidder i klasselokalet, frem for når jeg selv står og underviser. Når vi kommer ud i praktikken, bliver jeg hurtigt overrasket over, hvor svært det er at komme ind i en rutine og strukturere undervisningen, og det gør, at jeg bruger meget tid på 'komme ind i rytmen'. Her føler jeg ofte, at min tilegnede viden på lærerseminariet ikke kommer til brug på en ordentlig måde. Så mere praktik - mindre teori (respondent 49).*

” *Jeg så gerne, at der var mere praktik. Og gerne i længere perioder end 6 uger. Min erfaring med mine tre praktikforløb på hver 6 uger er, at man lige netop når at lære eleverne at kende og får en rutine op at køre. Derfor er det ærgerligt, at det stopper der, da det netop er der, at der er stor mulighed for at forberede sig til det virkelige lærerliv (respondent 177).*

” *Jeg ville gerne ud og have endnu mere praksisviden og erfaring. Jeg mener slet ikke, der er nok, og mange af de ting, vi laver på studiet, kunne sagtens blive byttet ud med mere praktik. Jeg tror, det er godt givet ud i sidste ende, og at man på den måde står med den kerne af mennesker tilbage, der virkelig brænder for det her felt. Teori kan alle komme igennem! (respondent 187).*

” *MERE PRAKTIK! Helt sikkert. Det er her, jeg har udviklet mig meget, og her jeg har lært alle de basale ting og set hverdagen som lærer (respondent 193).*

Det er tydeligt i besvarelserne, at de studerende gennemgående oplever praktikperioderne som meget lærerige og alt for korte. Nogle foreslår, at man får lige så meget praktik, som de har på pædagoguddannelsen. Flere begrundet det med, at det er i praktikken, at man både finder ud af, om man egner sig som lærer, som en udtrykker det, men også her, man bliver lærer. Flere henviser til ”det virkelige liv”, som de ikke mener, man kan møde i teorien, men kun møder, når man står på en konkret skole. De er interesseret i at kende meget mere til hverdagen som lærer. I den forbindelse taler de om at have tid til at oparbejde en rutine, eller komme ind i rytmen med at undervise eleverne, hvilket de ikke kan nå, når praktikperioderne er så korte.

Mere praksis

Omkring en fjerdedel af de studerende efterspørger mere fokus på ”praksis” i uddannelsen. Disse studerende synes, at uddannelsen lægger for stor vægt på teori, og mens nogle vil have mindre teori og mere praksis, vil andre have bedre forbindelse mellem teori og praksis. I forlængelse af det sidste, påpeger en del af de studerende, at deres undervisere mangler den indsigt i praksis som ville gøre dem i stand til at lave denne forbindelse mellem teori og praksis. Der er også studerende, som foreslår, at man bygger

uddannelsen på et mesterlæreprincip, fordi det er gennem praksis, de studerende synes, de lærer mest om at være lærer.

” *Læreruddannelsen bør være bygget op omkring mesterlæreprincippet. Ellers bliver afstanden mellem studie og arbejdsliv alt for stor. Der er brug for brobygning, så chokket over virkeligheden ikke bliver for stort... Det er spild af ressourcer, at en ud af seks nyuddannede er væk fra folkeskolen allerede efter et år (respondent 27).*

” *Jeg synes, læreruddannelsen nogle gange gerne vil være en akademisk uddannelse. Man vægter de teoretiske tilgange for højt, så mange tror, at de har de endelige svar på god undervisning, når de kommer ud og underviser i praksis. Der skal i langt højere grad fokus på praktik, altså vi skal mere ud på folkeskolerne og prøve vores undervisning af. Måske skulle nogle af de eksamener og opgaver, man afleverer, være praktiske? (respondent 59).*

” *Det burde være et krav, at man har mere relation til praksis ud over praktikerne. Det kan sammenlignes med at tage et kørekort. Lærergerningens mange facetter er først noget, der udfoldes, når man bliver ansat efter endt uddannelse i for manges tilfælde (respondent 101).*

” *Jeg synes, der skal være langt bedre forbindelse mellem teori og praksis. Mange af vores undervisere ved ikke, hvordan folkeskolen fungerer, og hvordan hverdagen ser ud. Vi lærer en masse teori, men det er ikke nødvendigvis noget, vi kommer til at anvende i dagligdagen som folkeskolelærer. Vi lærer fx ikke at give karakterer og har minimal undervisning i konflikthåndtering. Vi har ikke noget undervisning i forældre-samarbejde eller tid til snak om det på studiet. Det er noget, man skal opsøge i sin praktik, og hvis man er heldig, kan man få lov at overvære en skole-hjem-samtale, hvis det altså passer med, at samtalerne bliver holdt i det tidsrum, man er ude i praktik (respondent 168).*

” *Hvis jeg selv kunne vælge, ville jeg langt hellere i en slags mesterlære på en skole, frem for at have så mange dage på seminariet. Jeg vil også gerne tilføje, at der er ekstremt mange dage på seminariet uden undervisning, hvor der er selvstudium. Jeg ville gerne ændre uddannelsen til, at der var mere praktisk arbejde og ikke så meget faglig læsning (respondent 189).*

” *Mere praksiserfaring!!!! Jeg synes ikke, at man bliver eller kan blive undervist i mødet med det virkelige liv - og min erfaring fra venner, som er blevet færdiguddannet, er, at det slet ikke er, som man tror. Vi skal arbejde mere med dilemmaer fra folkeskolen, egne praksiserfaringer og dele af vores erfaringer (respondent 225).*

” *Ja. Mere fagundervisning. Flere kompetente undervisere, som viser, hvordan et ideelt undervisningsforløb kan se ud, holder sig til praksis, har erfaring med folkeskolen og ikke ævler, som var det en universitetsforelæsning uden jordforbindelse. Tak! (respondent 257).*

Det er i svarene meget tydeligt, at de studerende gerne vil have mere fokus på ”praksis” i uddannelsen. Men hvad mener de studerende med ”praksis”? I nogle svar ser det ud til, at der menes undervisning i konkrete arbejdsopgaver, gode eksempler og indsigt i ”virkeligheden ude på skolerne”. Her ser det ud til, at praksis forstås som noget, der er ude på skolerne, og som er det modsatte af teori. De studerende foreslår på den baggrund, at balancen mellem teori og praksis ændres, eller at koblingen mellem teori og praksis styrkes. Men der er også nogle af de studerende, der slet ikke mener, at man kan lære at være lærer på andre måder end gennem praksis. De foreslår i tråd hermed, at man vægter andre vidensformer end boglige, at man får mulighed for at gøre sig egne praksiserfaringer og tale om dem på studiet, eller at uddannelsen i højere grad bygger på mesterlæreprincipper. Der efterspørges altså både mere praksis i form af indblik i ”virkeligheden” og hverdagen ude på skolerne og mere praksis i form af at få lejlighed til at lære ved at *praktisere*, gøre, prøve – i stedet for blot at lytte eller læse. De studerende lægger således i nogle af svarene op til, at læreruddannelsen måske kunne bygges op om nogle af de pædagogiske principper, som man lærer om på uddannelsen.

Mere og bedre undervisning

Ud over at de studerende gerne vil have mere praktik og mere praksis på uddannelsen, er der også en gruppe studerende, som slet og ret ønsker mere undervisning. Flere skriver, at de har fri hele tiden. Med så lidt undervisning kan man koge uddannelsen ned til kun at vare tre år, påpeges af nogle. Andre understreger, at det er useriøst med så få undervisningstimer, og at det ganske enkelt er for nemt at blive lærer. Men det er ikke kun mængden af undervisning, de studerende ønsker at lave om på - det er også kvaliteten. Flere påpeger nemlig, at en del af undervisningen er spild af tid at møde op til. Der tales altså både om alt for meget fritid og alt for meget spildtid.

”*Jeg synes, at der er for meget spildtid og for lidt undervisning. Uddannelsen kunne være meget kortere, hvis ikke vi havde fri og ferie hele tiden (respondent 49).*

”*Vi har alt for få timer. Jeg synes ikke, det er nok at have undervisning i cirka 10 timer om ugen, hvoraf man maks. bruger 1-2 timer på at forberede sig til undervisningen. Jeg synes, det er dybt problematisk og useriøst, at jeg har kunnet arbejde 3-4 dage om ugen på en skole uden problemer, og jeg synes, der er for meget fravær på mit studium. Jeg har været enormt glad for mine undervisere, som har været kompetente og inspireret mig til at blive en god lærer, men fordi vi er her i så få timer om ugen, synes jeg ikke, jeg er blevet en bedre lærer af at læse her (respondent 244).*

”*Bedre undervisning, mere undervisning, færre holdskifte, færre lærerskifte. Bedre undervisning: Så jeg føler, at det er min tid værdig, og at jeg føler, jeg får noget ud af at komme. Dette er specielt slemt på specialiseringsmodulerne - og at der nu er mødepligt hjælper ikke, for det stadig virkelig spild af tid (respondent 18).*

”*Jeg har aldrig forstået, hvorfor læreruddannelsen tager 4 år, når jeg kun har undervisning max 3 gange om ugen og nogle gange 3 måneders sommerferie. Jeg synes, at uddannelsen burde tage 3,5 år lige som alle andre professionsbachelor-uddannelser, så uddannelsen er tættere pakket. På den måde tror jeg, at jeg ville blive mere fastholdt i mit studium. Jeg føler, at jeg har for meget fritid, selv når jeg har studieprodukter, der skal laves. Derudover valgte jeg at søge ind på Zable, fordi det tiltalte mig at være på en mindre uddannelse. Jeg synes, Københavns Professionshøjskole er for stort og upersonligt. Hvis jeg skulle søge ind nu, er jeg ikke sikker på, at jeg ville vælge KP pga. størrelsen (respondent 51).*

- ” *En ud af det mange ting, jeg vil ændre, er, at jeg synes, der er for mange besparelser på uddannelsen. Det går bl.a. ud over vores undervisning, og de studieprodukter, som vi ikke får feedback på (respondent 60).*
- ” *Mange ting i læreruddannelsen virker ligegyldige og irrelevante. Ingen mødepligt, 10-11 timers undervisning om ugen, og især specialiseringsmodulerne virker for ligegyldige. Det er simpelthen for nemt at blive lærer. Ikke for at klage, men man kan i princippet møde op 4 dage per semester og bestå (respondent 91).*
- ” *Flere timer med vores undervisere. Vi har 17x3,5 time til 10 ECTS, det er ALT for lidt, og hjemmearbejdet stiller ikke høje nok krav til, at man behøver at mødes særlig ofte for at klare sig igennem uddannelsen. Det medvirker til, at mange springer over, hvor gærdet er lavest, og det påvirker igen kvaliteten af undervisningen (respondent 103).*
- ” *Mere undervisning. Jeg synes, der er en stor mangel på undervisning. I løbet af 4 år på studiet har jeg haft meget mere fritid end dengang, jeg læste til bygningsingeniør. Det virker underligt for mig, at vi kun har undervisning 2-3 gange om ugen, mens jeg på ingeniørstudiet havde hverdag fra 8 til 16 (respondent 277).*

Bedre struktur

Cirka hver ottende peger på, at uddannelsen kunne organiseres bedre, men det er ikke entydigt hvordan. Det kan handle om en anden rækkefølge af fagene. Det kan også handle om tiltag, der vil understøtte den sociale side af studiet bedre. Det kan handle om antallet af undervisningsfag, om fordeling af arbejdsbyrder og eksamener. Flere ønsker en strammere struktur på læreruddannelsen, hvor man holdes mere til ilden, og hvor undervisningen er mere motiverende.

- ” *Jeg synes, læreruddannelsen er fin. Synes dog, den skulle tilrettelægges en smule bedre. Især sidste og 8. semester er dårligt planlagt, hvor man både skal i praktik, afslutte sidste fag og skrive bachelor. Det ville være rart, hvis man i sidste semester kunne have et specialiseringsfag i stedet for sidste undervisningsfag, som også skal afsluttes (respondent 41).*
- ” *For at kunne bidrage til et mere socialt studieliv vil det være fint, hvis man kunne have alle ens pædagogiske fag med ens første undervisningsfag gennem alle 4 år, så strukturen ikke bliver opdelt efter hvilket undervisningsfag man har, men i stedet efter ens første fag. På den måde bliver man ikke skilt fra med ens førstehold, og slipper derfor for, at ens uddannelse bliver meget individuel (respondent 73).*
- ” *Afskaf kategori 2 - Det er simpelthen for fjollet at forvente at eleverne selv initierer så meget læsning og egne undersøgelser. Vi undervises i, hvor vigtig læreren er, hvor meget vi fylder i undervisningen, og hvad der virker. Men det bliver der på ingen måde taget hensyn til i måden, hvorpå læreruddannelsen er formet. Flere skoletimer på skolebænken. Dobbeltveden i, at ledelsen på skolen siger, at dette er et fuldtidsstudium, og der ikke er tid til studiejob ved siden af, men samtidig opfordrer til, at vi kommer ud og får nogle vikartimer - Igen er der ikke sammenhæng mellem værdierne (respondent 267).*

” *Strammere rammer. Læreruddannelsen motiverer de studerende til at være umotiverede. Hvis man ikke besidder en del selvdisciplin, kan man nemt blive båret igennem uddannelsen af andre studerende (respondent 272).*

” *Jeg synes, den er for lang - 4 år er alt for lang tid, når man har så få skoledage om ugen, og jeg tænker, at det i hvert fald godt kunne have været gjort på 3 år. Derudover synes jeg også, at vi er alt for lidt i praktik. 18 uger på 4 år er ikke nok, når det er i praktikken, man lærer mest (respondent 239).*

” *Jeg synes, at fagene skal strække sig over en længere periode og gøres mere grundigt, i stedet for at proppe en masse specialiseringsmoduler ind, som man alligevel ikke prioriterer eller måske endda får noget ud af. Jeg er heller ikke vild med, at der skal afleveres en masse korte hurtige afleveringer i de respektive fag undervejs i semestret, i stedet for at udarbejde en grundig opgave inden for et givent fag, som man kunne afslutte med. De studerende har samme holdning til det; det skal bare læses og godkendes. Og underviserne lader til at godkende selv de dårligste afleveringer. Grundlæggende mener jeg også, at PL3 og PL4 bør fylde væsentligt mere i skemaet, end det gør i dag. De to moduler rammer to af folkeskolens store udfordringer, som det ser ud p.t., så her ville det være fordelagtigt at ruste de kommende lærere yderligere (respondent 84).*

” *Jeg ville ændre strukturen, således at man valgte to linjefag (modsat tre, som man vælger nu). På den måde kunne man få mere undervisning i sine valgte linjefag og øge mængden af undervisning i fagene for Lærere Grundfaglighed (respondent 144).*

” *Det er ligesom om, at arbejdsbyrden svinger meget, og at eksamener og opgaver kommer i klynger. Jeg tænker, at strukturen godt kunne være anderledes, så arbejdsbyrden blev lidt mere jævnt fordelt - fx kunne man afslutte et undervisningsfag, før man starter et nyt (respondent 218).*

Et ønske, der går igen, er ønsket om en strammere struktur ud fra den begrundelse, at det vil fastholde de studerende. Skemaet skal simpelthen være mere tæt pakket, så man som studerende hele tiden holdes til ilden. Der må ikke være for mange perioder, hvor studiet er afhængigt af de studerendes eget initiativ. Det er karakteristisk, at den ikke-skemalagte tid af mange studerende betegnes som at have fri. Det peger på en problematik omkring selvstudium, som vi vender tilbage til.

Opsamling

Som det er fremgået, er ønsket om mere praktik og mere praksisnær undervisning meget gennemgående, når man spørger de studerende om, hvad de gerne vil ændre i læreruddannelsen. Praktikken er helt central for de studerende. De oplever, at det er der, man både lærer at være lærer, og finder ud af, om man overhovedet egner sig til at være lærer. Dog er der også en mindre gruppe, der mener, at der er en del af lærerjobbet, man simpelthen først kan lære, når man er ansat som lærer i skolen; det kan altså hverken løses gennem mere praktik eller mere praksisnær undervisning.

Der er en gennemgående teori/praksis-problematik, som kommer til udtryk i rigtig mange svar på både spørgsmål 6 og 7. Når der i spørgsmål 7 spørges til, hvad de studerende gerne vil ændre på uddannelsen, handler det igen om dette. De studerende efterspørger mere praktik, fordi de synes det er i praktikperioderne ude i ”virkeligheden” og dagligdagen på landets skoler, at man lærer at være lærer - og finder ud af, om man overhovedet egner sig til jobbet. På den måde er det tydeligt, at de studerende ønsker sig

en uddannelse, der er ”tættere på virkeligheden” ude på skolerne, og det ser ud til bl.a. at være det, de ønsker, når de efterspørger undervisere, der også selv kender til praksis ude på skolerne. Men nogle af de studerende ser også ud til at efterspørge noget andet med ”praksis”. De ser ud til at efterspørge en anden måde at lære på, og i den forbindelse tager de afstand fra undervisning, der er for teoretisk, akademisk og bogligt. De vil gerne lære ved at prøve, erfare og praktisere lærerarbejde – ikke bare læse om det.

Derudover påpeger de studerende også nogle kvantitets- og kvalitetsproblemer på læreruddannelsen. De synes, at der er for få undervisningstimer, og at ”de har for meget fri”. Formuleringerne om at have for meget fri kunne godt tyde på, at der er noget omkring selvstudium på uddannelsen, som ikke fungerer efter hensigten. Men ud over, at de studerende peger på, at de har for lidt undervisning, synes de også, at noget af undervisningen er spild af tid – her er det blandt andet specialiseringsmodulerne, der peges på.

CENTRALE TEMAER

I det følgende vil vi kigge nærmere på en række temaer, der er fremkommet gennem en samlet læsning af de studerendes svar. Det drejer sig om lærermotivation, folkeskolen som det naturlige førstevalg, forholdet mellem teori og praksis og betydningen af de politiske og organisatoriske vilkår. Disse temaer sætter vi i relation til vores tidligere rapporter om lærere og lærerstuderende, fordi der tegner sig nogle interessante mønstre på tværs af svar fra lærere i folkeskolen, nye lærerstuderende, lærere der er stoppet i folkeskolen og så de lærerstuderende, der står på tærsklen til lærerarbejdet (Pedersen, Böwadt og Vaaben 2016; Böwadt, Pedersen og Vaaben 2017 og Böwadt, Pedersen og Vaaben 2019).

Lærermotivation

Det betyder meget for de lærerstuderende på 7. semester at gøre noget godt for børn og unge. Det fremgår især tydeligt i svarene på spørgsmål 1 og 5 om, hvorfor de gerne vil være lærer, og hvad de ser som deres vigtigste opgave som lærer. Disse svar handler meget entydigt om at ville arbejde med børn og unge, ”at gøre en forskel” i deres liv og klæde dem på i bredeste forstand. De studerende har valgt at uddanne sig til lærere, fordi de er optagede af netop denne opgave og finder den både vigtig og givende. Der er også studerende, der skriver om, at de gerne vil lave god undervisning og indføre kommende elever i deres respektive fag, men det er tydeligvis ikke den faglige side af lærerarbejdet, der udgør den gennemgående drivkraft for de studerende. Det er der i og for sig ikke noget overraskende i. Både danske og internationale undersøgelser bekræfter, at relationen til børnene er den primære drivkraft for både lærerstuderende og lærere (Dahl et al. 2016; Vidø og Marcussen 2002; Moos 2011).

I vores foregående rapporter om lærere og lærerstuderende stødte vi på den samme lærermotivation: Både forhenværende, nuværende og kommende lærere drives af det samme: Lysten til at gøre noget godt for næste generation og betyde noget positivt i børns liv i bredeste forstand. Det er den motivation, der får de studerende ind på uddannelsen til at begynde med. Den er også at finde hos de studerende, der nærmer sig afslutningen af deres uddannelse, og det er også den motivation, der optager lærere ude i landets folkeskoler. Desværre er det – i tråd hermed – også den, der kan få lærere til at føle sig utilstrækkelige eller sige op. Det er nemlig, når lærere *ikke* synes, de kan komme til at gøre noget godt for næste generation og betyde noget positivt i deres elevers liv, at de synes deres arbejde bliver for hårdt og mister mening, eller at de vælger at sige op, fordi de ikke kan se sig selv i øjnene (Pedersen, Böwadt og Vaaben 2016, Böwadt, Pedersen og Vaaben 2017 og Böwadt, Pedersen og Vaaben 2019).

Hvis vi sammenholder denne rapport med vores rapport om lærerstuderende på 1. semester fra 2017, er der dog også forskelle at spore. De 7. semesters studerende har en stærkere fagfaglig identitet end de 1. semesters studerende. Det er igen ikke så overraskende, eftersom de sidstnævnte lige er påbegyndt uddannelsen, hvorfor deres motivation er rendyrket og handler meget entydigt om at ville arbejde med børn (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2017). Hos de 7. semesters studerende kan man iagttage en tydeligere fagfaglig identitet, som bl.a. kommer til udtryk, når de skriver, at de vil søge arbejde på skoler, hvor de kan undervise i deres linjefag, og man kan ligeledes se, at de beskriver sig selv som eksempelvis engelsklærer eller matematiklærer. Men det er bemærkelsesværdigt, at det ikke er det faglige indhold, der alene udgør drivkraften for de studerende, og for de flestes vedkommende beskriver de også deres vigtigste opgave som en langt bredere opgave end at lære deres kommende elever bestemte faglige færdigheder. I en lang række svar beskriver de 7. semesters studerende vigtigheden af, at eleverne har det godt og er glade for at gå i skole. Dels fordi det er en nødvendighed for at kunne gennemføre undervisningen og lære eleverne de faglige færdigheder, men faktisk fremhæves fællesskabet i klassen og på skolen også som noget, der *i sig selv* er lærerigt og kan bidrage til at forme den næste generation. Her ser vi igen, at de studerende forstår læreropgaven som bredere end blot at gennemføre faglig undervisning. Eleverne skal blive tolerante, de skal trives, de skal blive trygge, åbensindede, demokratiske, og de skal blive gode mennesker. Det kommer også til udtryk i formuleringer som, at det faglige nok skal komme, eller at det faglige kommer i anden række. Flere studerende peger i den forbindelse også på, at det faglige ikke må ekskludere nogen.

Alle elever skal føle sig værdsatte, tro på sig selv og opleve, at de kan noget. Det faglige nedtones hos nogle, da det netop kan virke ekskluderende.

Hvis vi ser på de lærerstuderendes begrundelser for at vælge lærerjobbet, er der så noget der tyder på, at en ny generation af lærere er på vej? Umiddelbart ikke. Motivationen er den samme, som den har været længe. Lærerne er drevet af lysten til at gøre en forskel for eleverne og indgå i betydningsfulde relationer med dem. En såkaldt intrinsisk motivation. De motiveres med andre ord af selve opgaven, frem for af særlige incitamentsstrukturer og belønninger. Det kan give anledning til at spørge, om folkeskolerne og læreruddannelserne egentlig organiseres og styres på måder, der ”passer til” den måde, lærere og lærerstuderende motiveres på, og som i øvrigt har vist sig at have stor betydning for elevernes trivsel og læring (Cornelius-White 2007; Grams Davy 2017; Klinge 2016; Pianta & Stuhlmann 2004). Mens det danske skolesystem i både Danmark og andre lande i stigende grad netop organiseres efter neoliberale styringsprincipper, incitamentsstrukturer og økonomimodeller – også kendt som New Public Management (Hill 2007; MacLellan 2009; Mintrop & Ordenes 2017), ser det ikke ud til, at der er nogen New Public Management-tænkning at spore hos de lærerstuderende. De er ikke motiveret af økonomiske rationaler om, hvordan man maksimerer sit udbytte, og af, hvad man gerne vil have, men motiveres i stedet af at give. Samme resultat kom vi frem til i rapporten om de lærerstuderende på 1. semester (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2017).

I vores tidligere rapport om lærere i folkeskolen (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2019) peger vi på, at skolens organisatoriske og politiske rammer kolliderer med lærernes forståelse af deres arbejde, og at dette faktisk bliver ødelæggende for deres motivation og lyst til at være i folkeskolen. Eftersom de lærerstuderende på 7. semester, som det er fremgået, vil træde ind i folkeskolerne med den samme drivkraft og motivation som deres mere erfarne kollegaer, vil denne problematik formentlig fortsat være til stede. De organisatoriske rammer, løn og arbejdsvilkår er ikke det, der motiverer hverken lærere eller lærerstuderende. Til gengæld er der både dansk og international forskning, som tyder på, at netop organisatoriske forhold kan ødelægge den motivation, som driver lærere i deres arbejde og have stor betydning for lærerfastholdelse (Boyd et al. 2011; Dworkin 1987; Hensvik 2012; Parding and Berg-Jansson 2016).

Betydningen af de politiske og organisatoriske vilkår

Langt størstedelen af de studerende antyder i deres svar, at de forbinder lærerarbejdslivet med nogle udfordrende arbejdsvilkår. Det er dog ikke ensbetydende med, at de studerende forventer, at sådanne arbejdsvilkår vil påvirke dem og deres kommende arbejdsliv personligt. En gruppe studerende er ganske vist dybt bekymrede for deres kommende arbejdsliv, nogle endog så meget, at de slet ikke længere ønsker at blive lærer, men en meget stor gruppe viser omvendt, gennem deres svar, en tiltro til, at de kan gøre sig immune overfor eller afskærme sig fra dårlige arbejdsvilkår. Eksempelvis udviser de en tiltro til, at de ved at finde frem til den rigtige skole, kan styre udenom og holde politiske og organisatoriske vilkår for lærerarbejdslivet på afstand.

I vores tidligere undersøgelse af helt nye 1. semesters studerende (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2017) var der, helt på linje med de 7. semesters studerende, en ganske stor gruppe, som tydeliggjorde, hvordan de forsøgte at holde politiske og organisatoriske vilkår for lærerarbejdslivet på afstand. Mange betonedes således, at hvis de blot brændte nok for faget, så skulle de nok være i stand til at ”klare” eventuelt dårlige arbejdsvilkår. På forskellige måder forsøger mange studerende således, både ved indgangen til og udgangen af læreruddannelsen, at afskærme sig fra og gøre sig immune overfor de udfordrende politiske og organisatoriske vilkår, som lærerarbejdslivet i den offentlige debat ofte forbindes med.

De to grupper af studerende adskiller sig imidlertid også. Hvor de 1. semesters studerende i højere grad afskærmer sig ved at skrive en stor tiltro til deres egen person frem, dvs. en særlig tro på at de alene, hvis

blot de brænder nok for opgaven, vil være i stand til at løfte den, så er de 7. semesters studerende i højere grad kendetegnede ved, at de sætter deres lid til, at deres valg af en særligt god skole kan afskærme dem. Eksempelvis en skole med et godt arbejdsmiljø, godt kollegaskab, fleksible arbejdstider, særligt gode aftaler for forberedelsestid og en god skoleledelse. De satser med andre ord på at finde frem til en af de skoler, der adskiller sig fra eller udgør en undtagelse fra den generelle beskrivelse af lærerarbejdslivet. Men selvom de 1. og 7. semesters studerende på denne måde afskærmer sig på lidt forskellige måder, er det kendetegnende for begge grupper, at de først og fremmest beskriver individuelle strategier, som skal gøre det tåleligt eller muligt for lige netop dem at klare sig i en generelt udsat skolevirkelighed, frem for at pege på kollektive løsningsstrategier, der knytter an til ambitioner om at kæmpe for bedre lærerarbejdsvilkår generelt. De studerende er samtidig, som denne rapport viser, kendetegnede ved, at de har mange ambitioner på vegne af deres fremtidige lærerarbejdsliv. De *vil* eleverne, de finder deres valg af profession dybt meningsfuld, og de udviser i deres svar engagement og dedikation. Ser vi nærmere på de nyuddannede, der allerede er ude i skolen, er der imidlertid ikke umiddelbart udsigt til, at de afskærningsstrategier, som studerende sætter deres lid til, virker. I vores undersøgelse fra 2019 af, hvordan lærere har det i folkeskolen, betoner alle de nye lærere, helt på linje med lærere med længere anciennitet, et hårdt og presset arbejdsliv (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2019, se også Krøjgaard og Nielsen 2017; Hellisen 2017). De er med andre ord blevet ramt af en skolevirkelighed, som de oplever som meget udfordrende. Der synes således at være en overhængende fare for, at en stor gruppe af studerendes start på et lærerarbejdsliv vil resultere i ikke bare et praksischock, men også et politisk og organisatorisk chok.

Folkeskolen som naturligt førstevalg?

Som nævnt indledningsvist diskuteres det i dag, hvorvidt folkeskolen er det naturlige førstevalg for såvel lærere som forældre. Når man retter blikket mod de 7. semesters studerende, har majoriteten ikke folkeskolen som et naturligt førstevalg. Der er på den ene side det bevidste fravalg af folkeskolen pga. dens pressede rammer, hvor de studerende forestiller sig bedre vilkår eller større frihed på fri- og privatskoler, og på den anden side er der en stor gruppe af studerende, der har lyst til at prøve både folkeskolen og andre typer, fordi de gerne ”vil prøve lidt af hvert”. Og så er der endelig en relativt stor gruppe, der ikke har taget stilling endnu eller ikke har nogle særlige præferencer. Hvorom alting er, er gruppen af studerende, der entydigt vælger folkeskolen ikke så stor. Der er dog, som tidligere nævnt, et interessant mønster i de begrundelser, som de studerende har for at vælge eller fravælge folkeskolen. Tilvalget af folkeskolen begrundes oftest med ideologiske argumenter om dens vigtighed, mens tilvalget af fri- og privatskoler i højere grad begrundes med forventninger om bedre arbejdsvilkår. Set i forhold til, at det danske skolesystem siden friskoleloven fra 1855 er funderet på forældres og læreres ret til at vælge skole ud fra ideologi, virker det paradoksalt, at de studerendes tilvalg af fri- og privatskoler her er begrundet i arbejdsvilkår frem for ideologi, mens det modsatte er tilfældet for folkeskolen.

Problematikken mellem folkeskolen og fri- og privatskoler er også eksisterende i de to rapporter, der omhandler henholdsvis lærere, der har valgt at forlade folkeskolen og lærere, der stadig er i folkeskolen. En væsentlig del af de lærere, der valgte at stoppe i folkeskolen i kølvandet på reform, lov 409 og lock-outen, søgte i særdeleshed over til friskolerne. I lighed med det mønster, vi finder blandt de studerende, valgte de også fri- og privatskoler i forventning om bedre arbejdsvilkår. De fortalte i den forbindelse, at de nu havde fået arbejdsglæden tilbage. En stor del udtrykte dog også både sorg og beklagelse over at have forladt folkeskolen, fordi de ligesom de studerende betragtede folkeskolen som en central samfundsinstitution, som de ideologisk bakkede op om. At forlade folkeskolen var så at sige et ufrivilligt valg, men et nødvendigt valg, hvis de fortsat ønskede at være lærer (Pedersen, Böwadt og Vaaben 2016). Et lignende mønster gør sig gældende blandt de lærere, der stadig er i skolen. De giver udtryk for, at de er i folkeskolen, fordi de støtter folkeskolens ideologi, og især den sociale diversitet fremhæves som en afgørende faktor. Men det til trods, overvejer de alligevel at søge over i fri- og privatskoler, selvom om det ideologisk

set gør ondt på dem. En del fortæller endvidere, at de har sat deres egne børn i fri- eller privatskoler, fordi de ikke synes, at de kan byde dem folkeskolens rammer (Böwadt, Pedersen og Vaaben 2019).

Forholdet mellem teori og praksis

Som det er fremgået under spørgsmål 6 og spørgsmål 7, efterlyser de lærerstuderende i udtalt grad mere praktik og mere praksisnær undervisning. Hos langt størstedelen af de studerende optræder teori og praksis som hinandens modsætninger. Praksis reduceres ofte til meget konkrete redskaber til at håndtere jobbet som lærer, mens teori beskrives som en meget abstrakt og verdensfjern størrelse. Hos nogle studerende følger denne forsimpning også med over i deres syn på underviserne i læreruddannelsen. De studerende foretrækker en underviser med praksiserfaring fra folkeskolen frem for en ”universitetsforelæser”. De studerendes syn på teori og praksis sætter sig også spor i deres syn på viden. En studerende undrer sig eksempelvis over, hvorfor det er nødvendigt at skulle erhverve sig så meget viden, når det kun er nødvendigt at vide ”lidt mere end eleverne”, når man skal undervise.

Den forståelse, der kommer til udtryk, er interessant fordi den meget eksplicit siger noget om, at den fagfaglige del i sig selv for en del af de studerende opleves mindre interessant eller endog uvedkommende. Som førnævnt er den såkaldte fagfaglige del af læreruddannelsen sjældent en drivkraft i sig selv. Som en studerende formulerer det, så kommer det fagfaglige i anden række. Det er dog ikke kun det fagfaglige, der kommer i anden række. Det er også pædagogisk og didaktisk teori, hvis vigtighed underkendes af nogle af de studerende, til fordel for eksempelvis udformning af konkrete undervisningsforløb. Når de studerende er meget optagede af en konkret praksis, som sætter fokus på ”her-og-nu-situationer”, er det måske ikke så underligt taget i betragtning af, at de inden længe selv skal stå med ansvaret for nogle klasser i folkeskolen i en situation, hvor der er handletvang. Det problematiske kan være, at de mister sansen for, at det teoretiske er en vigtig del af lærerjobbet og at det teoretiske på længere sigt skal sikre dem faglig ballast som lærer, som en nødvendig fond af viden, man fortløbende skal kunne trække på, både når man skal udvikle undervisningsmaterialer, og når man fagligt skal kunne vurdere kvaliteten af diverse undervisningsmaterialer og tage stilling til implikationerne af nye pædagogiske tilgange og metoder.

OPMÆRKSOMHEDSFELTER

Afslutningsvist vil vi på baggrund af rapporten pege på nogle opmærksomhedsfelter, som vi mener er relevante for forskellige interessenter indenfor folkeskole- og læreruddannelsesområdet.

— **Fravalg af folkeskolen?**

Lige nu er der iblandt folkeskolens interessenter og i medierne en særlig opmærksomhed på, hvorvidt folkeskolen udgør et naturligt førstevalg for både lærere og forældre/elever. Denne rapport er med til at understrege nødvendigheden af en fortsat opmærksomhed på dette, idet folkeskolen ikke nødvendigvis er det naturlige førstevalg for lærerstuderende på 7. semester.

— **Risiko for lærermangel?**

Rapporten peger på, at der fortsat vil være en risiko for lærermangel, som man ikke nødvendigvis kan uddanne sig ud af. En fastholdelse vil formentlig kræve en organisering, der ikke kolliderer med lærernes forestillinger om, hvad der er vigtigt, og hvad der motiverer dem i lærerjobbet.

— **Organisatoriske løsninger frem for individuelle strategier.**

Rapporten peger på, at mange studerende forsøger at tage individuelt ansvar for at lykkes på trods af de pressede arbejdsvilkår i folkeskolen. Intet tyder på, at sådanne individuelle løsninger er holdbare, eftersom der fortsat er mange nye lærere, der stopper indenfor de første 5 år af deres arbejdsliv. Der findes aktuelt en række tiltag, såsom mentorordninger og diskussioner om diverse udslusningsmoduler, som kan understøtte studerende i overgangen fra uddannelse til arbejde. Der er god grund til at skærpe opmærksomheden på sådanne organisatoriske frem for individuelle løsninger for at forebygge praksis- og organisationschok, og eventuelt mindske arbejdspress og frafald.

— **Læreruddannelse imellem teori og praksis**

Aktuelt er der nedsat en kommission, der undersøger fordele og ulemper ved at gøre læreruddannelsen til en femårig kandidatuddannelse. Rapporten viser meget entydigt, at de studerende efterlyser mere praktik og praksisnær undervisning og har svært ved selvstudier. Begge dele er med til at sætte spørgsmålstegn ved, hvorvidt en læreruddannelse på universitetet er den rette løsning.

LITTERATUR

- Boyd, Donald et al. 2011. "The Influence of School Administrators on Teacher Retention Decisions". *American Educational Research Journal* 48(2):303–33.
- Böwadt, P. R., Pedersen, R., Pedersen, R. & Vaaben, N. (2017): *Først og fremmest elsker jeg at arbejde med børn. Om studerendes valg af lærerlivet*. København: Professionshøjskolen UCC. https://ucc.dk/sites/default/files/rapport_om_studerendes_valg_af_laererlivet.pdf
- Böwadt, P. R., Pedersen, R. & Vaaben, N. (2019): *Når verdens bedste job bliver for hårdt*. København: Københavns Professionshøjskole. https://www.ucviden.dk/portal/files/62121412/N_r_verdens_bedste_job_bliver_for_h_rdt.pdf
- Cornelius-White, J. (2007). Learner-centered teacher-student relationships are effective: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 77(1), 113–143.
- Dahl, T., Askling, B., Heggen, K., Iversen, L. K., Lauvdal, T., Qvortrup, L., Thue, F. W. (2016). *Om lærerrollen. Et kunnskapsgrunnlag*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Den Koordinerede Tilmelding 2013-2018 (2019). <https://ufm.dk/uddannelse/statistik-og-analyser/sogning-og-optag-pa-videregaende-uddannelser/grundtal-om-sogning-og-optag/kot-hovedtal>
- Dworkin, A. G. (1987). *Teacher Burnout in Public Schools*. State University of New York.
- Grams Davy, S. G. (2017). Zufriedene Lehrer machen Schule: Über die wichtigste Ressource zeitgemäßer Schulentwicklung. Waxmann Verlag.
- Hellisen, H. (2017, september). Mange nyansatte lærere forsvinder inden for det første år. *Folkeskolen.Dk*.
- Hensvik, L. 2012. "Competition, Wages and Teacher Sorting: Four Lessons Learned from a Voucher Reform." *The Economic Journal* 122(561):799–824.
- Hill, D. (2007). Critical Teacher Education, New Labour, and the Global Project of Neoliberal Capital. *Policy Futures in Education*, 5(2).
- Holm, H. H. (2017). Forældre vælger privatskole på grund af ry, værdigrundlag og fagligt niveau - samt utilfredshed med folkeskolen. Danmarks Statistik.
- Jonassen, A. (2016, August 13). Hver sjette nyuddannet lærer dropper folkeskolen inden for det første år. *Politiken*. København.
- KL (2016). Rekrutteringssituationen på lærerområdet.
- Klinge, L. (2016). *Lærereens relationskompetence*. Univeristy of Copenhagen.
- Krøjsgaard, F. og Nielsen, K. (2017). Hvordan møder praksis de nye lærere. Lærere total. VIA University College.

Mintrop, R., & Ordenes, M. (2017). Teacher Work Motivation in the Era of Extrinsic Incentives: Performance Goals and Pro-social Commitments in the Service of Equity. *Education Policy Analyses Archives*, 25(44).

Moos, L. (2011). Engagement og afmagt i lærer- og skolelederarbejdet. In K. M. Bovbjerg (Ed.), *Motivation og mismod: Effektivisering og stress på offentlige arbejdspladser* (pp. 183–209). Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Parding, Karolina and Anna Berg-Jansson. 2016. "Teachers' Working Conditions amid Swedish School Choice Reform: Avenues for Further Research." *Professions and Professionalism* 6(1).

Pedersen, R., Böwadt, P. R., & Vaaben, N. (2016). *Hvorfor stopper lærerne i folkeskolen?* København.

Pianta, R. C., & Stuhlmann, M. W. (2004). Teacher-child relationships and childrens' success in the first years of school. *School Psychology Review*, 33(444–458).

Uddannelses- og forskningsministeriet (2016). Optag. Læreruddannelsen, Nr. 7.

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2017). *Udbud af og efterspørgsel på fagkompetencer i folkeskolen*. København.

Undervisningsministeriet (2018). Elevtal i grundskolen i skoleåret 2017-18. København.

Undervisningsministeriet & Forskningsministeriet (2017). Læreruddannedes mobilitet på arbejdsmarkedet - Analyse af læreruddannedes rejse gennem arbejdslivet.

Vidø, S. og Marcussen, J. (2002). Det gode lærerliv. Mercuri Urval for Danmarks Lærerforening.

